

Jurjen Beumer

VREDE EN ALLE GOEDS

Meditatief weekboek

Uitgeverij Ten Have te Baarn

verschijnt medio oktober 2003

Voor alle medewerkers en gasten van Stem in de Stad - 'Vrede en alle Goeds' voor jullie!

INLEIDING	-6-
1. IN DEN BEGINNE; STILTE EN INKEER	-8-
2. STENEN EN GRUIS	-10-
3. FRAGMENTEN	-12-
4. TROOST EN UITDAGING	-14-
5. OORDEEL, VOORoorDEEL . . . ,	-16-
6. VEROORDEEL	-18-
7. HET TEGOED VAN VERHALEN	-20-
8. HET TROOSTENDE VISIOEN	-22-
9. WEES GASTVRIJ , DIEN ELKAAR	-24-
10. WOORDEN VAN EEUWIG LEVEN	-26-
11. VEERTIG DAGEN EN VEERTIG NACHTEN	-28-
12. TE VOET OP WEG NAAR DE VREDE	-30-
13. DAG VAN KLACHT EN BITTERHEID	-32-
14. DE EERSTE MENS	-34-
15. VAN ORIGINE - OVERROMPELD DOOR PASEN	-36-
16. AANDACHTIG LEVEN	-38-
17. AANDACHT VOOR DE NATUUR, JE MEDEMENS EN JEZELF	-40-
18. AANDACHT VOOR GOD	-42-
19. VAN HOREN ZEGGEN	-44-
20. AAN WOORDEN VOORBIJ	-46-

21. JE BINNENKAMER OP ORDE?	-48-
22. BID EN WERK	-50-
23. GEROEPEN	-52-
24. FLITSENDE VONKEN IN JE HOOFD	-54-
25. DE KUNST VAN HET GENIETEN	-56-
26. JEZUS, WIE BEN JE?	-58-
27. ALS DÉZE MENS ZIJN WIJ BEDOELD	-60-
28. VAN BINNEN BEZOCHT	-62-
29. DE TAAL VAN HET GEHEIM	-64-
30. ONZE INNERLIJKE PAREL	-66-
31. LEVENSWEG VAN VERLANGEN	-68-
32. OPEN VERLANGEN	-70-
33. GODSVERLANGEN	-72-
34. EEN TIJD VOOR PROFETEN	-74-
35. GELOVEN NA 11 SEPTEMBER 2001	-76-
36. EEN MENSENLEVEN IS HEILIG	-78-
37. SÓLO DIOS BASTA	-80-
38. GOD IS LIEFDE	-82-
39. DE EERSTE LIEFDE	-84-
40. DE TIJD EN WIJ	-86-
41. WAT EEN GELUK!	-88-
42. EENS ZEI IK JA.	-90-

43. BIDDEN ALS ANTWOORD.....	-92-
44. HET VISIOEN VAN DE PELGRIM.....	-94-
45. LEVENSVREUGDE, WAAR BEN JE?.....	-96-
46. KOM VREUGDE - MIJN LIEFSTE, MIJN SCHONE.....	-98-
47. EEN GESLEPEN DIAMANT.....	-100-
48. ONZE GEESTELIJKE RESERVE.....	-102-
49. WACHT, HOU NOG EVEN VOL.....	-104-
50. RAKELINGS NABIJ.....	-106-
51. DE DAGEN VAN ONS LEVEN.....	-108-
52. HET GEBINTE VAN DE TIJD.....	-110-
Aantekeningen.....	-111-

INLEIDING

Beste lezer, beste lezeres,

Vrede en alle Goeds is een boek met meditatieve teksten. Voor elke week van het jaar één tekst, bedoeld om even bij stil te staan. Misschien dat die ene bladzijde je een hele week kan vergezellen. In de loop van de dagen vormen zich je eigen gedachten hier omheen. Je beleeft en toetst wat je op de been houdt, maar ook wat je tegenzit of hindert en hoe je geloof of je ongeloof hierin een rol speelt. 'Mediteren' is overpeinzen, het woord is in de oorspronkelijke taal verwant met 'genezen'. Woorden kunnen een 'medicijn' zijn in de dagelijkse gang van het leven.

Deze teksten zijn geschreven tegen de achtergrond van 'Stem in de Stad', ons diaconaal-maatschappelijk werk in Haarlem. Dat kan ook niet anders. Ik kan niet droog en op afstand van de dagelijkse werkelijkheid mediteren, dan zouden de teksten tijdloos worden. Maar tijdgebonden zijn ze evenmin. Ook niet als het bijvoorbeeld in september gaat over 'geloven na 11 september 2001'. Dat is weliswaar een concrete datum, maar nog meer een beeld van de beginjaren van het nieuwe millennium, een metafoor waarmee grote schokgolven worden aangeduid met enorme gevolgen voor de tijd waarin wij nu leven.

Iedere meditatie staat op zich en kan afzonderlijk gelezen worden. Soms echter wordt een meditatief thema over meerdere weken gespreid. Meestal is het een bijbeltekst die de meditatie leidt, maar hier en daar heb ik ook teksten van mystieke schrijvers als uitgangspunt genomen.

Zo nu en dan eindigen de meditaties met een gebed. Het is hopelijk een aanmoediging voor je om het gebed ook bij jouw mediteren te betrekken. Het is mijn ervaring dat dit meestal spontaan gebeurt.

Vrede en alle Goeds is een Franciscaanse vredegroet. Altijd als wij bij ons werk in Haarlem iets vieren, zingen we elkaar deze groet hand in hand en staande toe. Het geeft ons moed om de weg naar vrede vol te houden en de liefde van God te blijven ervaren. Ik hoop dat jij als lezer dat ook beleeft in deze meditaties

Jurjen Beumer
Haarlem, najaar 2003

In den beginne schiep God de hemel en de aarde.

De aarde nu was woest en ledig.

Genesis 1:1,2a.

1. IN DEN BEGINNE; STILTE EN INKEER

In het begin ... wat was er toen? Miljoenen jaren tollen over elkaar heen. Het gaat ons duizelen. Nietige stofjes in een kosmische baaierd zijn we. Deze gedachte is begrijpelijk aan het begin van een nieuw jaar. De oliebollen liggen ons nog zwaar op de maag en de wijn van de oudjaarsnacht heeft ons hoofd licht gemaakt. De eerste week van januari maakt ons wat weemoedig, het oude jaar is nog zo binnen handbereik.

Deze sombere inzet is echter te weinig voor een mens van 'goede komaf'. Want zulke mensen zijn we. In principe, van hoofde aan - zo kun je 'in den beginne' ook vertalen - zijn we aangelegd op dynamiek en creativiteit. Alles wat woest en ledig aan en in ons is zal het afleggen tegen deze scheppingsdrang. De allereerste letter van de bijbel lijkt in de oorspronkelijke Hebreeuwse taal op een klein huisje dat aan de voorkant geheel open is. De toekomst ligt vóór ons. We kruipen uit onze schulp. We wrijven het oude jaar uit onze ogen. De uitdagingen in het nieuwe jaar treden we met lef en hartstocht tegemoet. Degene die ons maakte zal niet opgeven wat Hij aan ons en deze wereld begon.

'In het Woord was leven en het leven was het licht der mensen.' (Joh. 1:4) In den beginne, van meet af aan was het Woord, zo vervolgt de diepzinnige evangelist Johannes het grandioze uitzicht van de eerste bijbelwoorden. Hij begint er zijn evangelie mee. De chaos van voor de schepping heeft plaatsgemaakt voor woorden, levende woorden, lichtende woorden. Maar wacht even, misschien moeten we even de pas inhouden voor we gaan hóren. Misschien moeten we eerst tot onszelf komen voor we gaan luisteren. Woorden, zeker woorden van eeuwig leven, moeten in goede aarde kunnen vallen. Dat vergt van onze kant ontvankelijkheid en vooral innerlijke stilte. Anders draaien deze woorden van herschepping als lege klanken om ons heen.

Het winterseizoen is een goede tijd voor inkeer, voor het herkauwen van die principiële woorden uit het goede boek. We verzamelen moed om ook in deze donkere dagen onze zoektocht naar het licht vol te houden. We leren leven op het ritme van die prachtige woorden van Johannes: 'en het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het licht niet weggevaagd.' (Joh. 1:4) Altijd zijn we onderweg naar dit licht. Altijd is dat licht bij ons in die Ene metgezel.

Binnen in me zit een heel diepe put. En daarin zit God. Soms kan ik erbij. Maar vaker liggen er stenen en gruis voor die put, dan is God begraven. Dan moet hij weer opgegraven worden. Ik stel me voor dat er mensen zijn die bidden met hun ogen naar de hemel geheven. Die zoeken God buiten zich. Er zijn er ook die het hoofd buigen en in de handen verbergen, ik denk dat die God binnen in zich zoeken.

Etty Hillesum (1914-1943).

2. STENEN EN GRUIS

Een moment stil staan bij jezelf. Zo nu en dan eens even tégen jezelf aankijken. De schreeuwende krantenkoppen en televisie-beelden écht tot je door laten dringen. Het tijdelijke even onder kritiek stellen van het eeuwige, de ontmoeting aandurven. Eens kijken wat er dan gebeurt! Wie verlangt niet naar die stille tijden, de eigen gétijden temidden van de dagelijkse sleur die geen eind kent. Maar de zuigkracht van de dingen om ons heen (geld, bezit, aanzien, roem, carrière) is zo groot dat we nauwelijks meer tijd hebben voor ons eigen 'interieur'. Er is een doldraaiende veelheid waardoor het Ene en de Enige op de achtergrond raken en in onze cultuur bijna lijken te verdwijnen. Het geloofs-gegeven dat je als mens bent aangelegd op de ander en de Ander is als het ware verdampt.

Daardoor verkommert de menselijke ziel en wat nog erger is, houdt Etty Hillesum ons voor, daardoor missen we tevens het enige waarvoor het waard is geleefd te worden, de doorademing van de Eeuwige zelf. Het echte menselijke avontuur begint als we dat leren inzien. Het is het begin van een lange tocht. Want wat we buiten onszelf aantreffen aan chaos, aan onrecht en geweld, dat blijkt bij nader inzien ook in onszelf aanwezig te zijn. Wat een aangespoeld wrakhout, wat een 'stenen en gruis' liggen er bovenop die plek in ons waar we werkelijk leven, onze bestaanskern, onze ziel. Het moet allemaal weggesleept worden. Een mensenleven lang zijn we daar mee bezig. Maar deze taaie en volhardende opgave brengt ons vroeg of laat bij de gave van ons leven, bij God zelf. Dwars door onze stenen en ons gruis heen dient de Eeuwige zich aan. We gaan ervaren dat we niet eenzaam zijn, niet louter toeval, maar ten diepste *twee*-zaam.

Frère Roger Schutz, prior van de bekende communautéit Taizé in Frankrijk schrijft: 'In ieder van ons gapen onbekende afgronden van twijfel, geweld, verborgen pijn, en ook ravijnen van schuld, van wat niet beleden werd en waarachter zich onmetelijke leegten openen. Driften dringen zich op. (...) Als we Christus in ons laten bidden met het vertrouwen van een kind zullen deze afgronden bewoonbaar worden. Eens op een dag zullen wij ontdekken, dat er in ons een ommekeer heeft plaatsgevonden.'

*Bij de veelheid van gedachten in mijn
binnenste verkwikten uw vertroostingen
mijn ziel.*

Psalm 94:19

3. FRAGMENTEN

'Waar haal jij je inspiratie vandaan?' Die vraag wordt nogal eens aan ons gesteld, soms geheel onverwacht. De directheid kan je overrompelen. Je hebt niet meteen een antwoord klaar. Blijkbaar leven we ons leven zó in de volle gang van alle dag dat vragen naar diepgang kunnen wegsijpelen. Inspiratie? O ja, dat is er ook nog.

Wie of wat inspireert ons? Het is vaak niet één ding of één persoon. Inspiratie kun je ook niet van te voren organiseren. Het zijn flarden van woorden die je opvangt, of zinnen in een boek dat je leest. Mooie muziek kan je ook ineens raken. Inspiratie en de werking ervan is nooit een afgerond geheel. In de krant hoeft het maar een heel klein stukje te zijn dat ons opbeurt. Op de televisie is soms één beeld van hoop temidden van een stortvloed aan ellende genoeg om er weer dagen tegen te kunnen.

Het zijn echter niet alleen de overwinningsverhalen die aanspreken. Zelf leer ik schoorvoetend dat ook de mislukking en de nederlaag kracht in zich kan dragen. Menselijke groei is niet gebonden aan succes en overwinning. In ons werk spreek ik vaak met mensen die na elke tegenslag tóch weer overeind krabbelen. Bij en naast hen zijn er de mensen die zich zonder waarom inzetten voor anderen in nood, zomaar. Dát ontroert en we danken hen voor hún inspiratie.

Fragmenten zijn het die ons inspireren. Stukjes en beetjes. Niets spectaculairs. Mensen die hun weg gaan, gewoon, zomaar. Mensen die veerkracht ontwikkelen om 'het leven' aan te kunnen. Zij inspireren ons. En als het ons lukt iets van die Inspiratie over te brengen, dan voelen we ons gelukkig. Inspiratie komt van 'spiritus'. Dat betekent geest, geestkracht, spiritualiteit, volharding. Er is nauwelijks een plek waar de brokstukken van menselijke emotie en hartstocht, de hartekreten en verzuchtingen zo aan de orde komen als in het bronboek van het geloof, de bijbel. Alles wat ons bezig houdt wordt hier als het ware omhoog gegooid. In het vertrouwen dat Iemand het opvangt. Dat vertrouwen heet 'geloof'. Dit heen en weer tussen God en mens is de vitale slagader van ons leven.

Maar ik heb tegen jullie, dat jullie je eerste liefde verzaakt hebben.

Openbaring 2:4

4. TROOST EN UITDAGING

Als ziekte, ongeluk of rampspoed je treft, hoe houd je dan het hoofd boven water? Is er die ene mens die wél in je gelooft en je bijstaat? Ben jij precies die ene mens op het juiste moment? O, wat hebben wij mensenkinderen veel troost nodig. Wat hebben we nodig dat er tegen ons gezegd wordt:

Kom op, je kùnt het.
Je draagt veel kracht in je.
Volg de weg van je verlangen.
De Bron van leven geeft
ook water aan jou.

Dan de samenleving als geheel. Ik moet eerlijk bekennen dat ik daar in deze verwarde tijden zeer over aan het tobben ben. Ik ben er helemaal niet gerust op dat het de goede kant op gaat. De politiek doet steeds meer in de uitverkoop wat van ons mensen gezamenlijk is: de trein, de zorg, de schouwburg en zelfs scholen en universiteiten. Het milieu wordt een stiefkindje, om nog maar te zwijgen over die steeds groter wordende kloof tussen rijke en arme landen. Het lijkt alsof de uitdaging weg is, het blijvende experiment om onze samenleving wereldwijd een menselijk gezicht te geven. We lijken te berusten in 'na mij de zondvloed' en 'als ik het maar goed heb.' Deze waanwijsheden, waar we onszelf allemaal wel eens op betrappen, staan in schril contrast met het Verhaal van geloof, hoop en liefde. Deze Liefde ónder alle leven laat zich niet verkwanselen. Laten we, als we dreigen af te haken, onszelf en anderen opnieuw inspireren en toeroepen:

Kijk vooral naar de tekens van hoop
en de signalen van vertrouwen.
Volg de weg van de gerechtigheid,
en een spoor van liefde
zal de aarde opnieuw
bewoonbaar maken.
Morgen kun je beginnen.
De Bron van leven
stroomt altijd door.

Oordeel niet, opdat je niet geoordeeld wordt; want met het oordeel, waarmee je oordeelt, zul je geoordeeld worden, en met de maat, waarmee je meet, zul je gemeten worden.

Mattëus 7:1,2.

5. OORDEEL, VOORoorDEEL ...,

'Oordeel niet' zegt de Bergrede, de hoofdstukken vijf tot en met zeven in het Mattëus-evangelie. Het is misschien wel een van de moeilijkste opgaven op de weg van de navolging. Want openlijk of verborgen, we staan stijf van de oordelen over elkaar. We houden anderen ermee van ons lijf, dat is het onderhuidse mechanisme. Het is pure afweer. Want door iemand te oordelen maken we onszelf onkwetsbaar. Het gaat heel subtiel in zijn werk. Een roddeltje hier en een scheve blik daar. Zelf denk je dat je buiten schot blijft, terwijl over jouw hoofd heen exact dezelfde oordelen worden uitgesproken.

Meestal begin dit subtiele gekonkel in onszelf met een vooroordeel. Want meestal weten we helemaal niéts van die ander. Van 'al die buitenlandse mensen' kennen we er geen een, en toch hebben we een geheide mening over 'ze'. Die mening wordt vaak gevoed en aangewakkerd door 'men'. Wat 'men' zegt, wat 'van de straat' opgevangen wordt, beïnvloedt ons vaak veel meer dan we denken.

Op godsdienstig gebied spelen vooroordelen ook heel sterk. Bijvoorbeeld, 'men' of 'de volksmond' weet dat katholieken en hervormden nogal laks zijn en dat gereformeerden fanatiek zijn ('calvinisten') of dat alle moslims fundamentalisten zijn. Het rijtje is eindeloos uit te breiden.

Uit onze vooroordelen volgt dan meestal het oordeel als tweede stap. Die stap gaat heel makkelijk. Immers, als je niet weet waarover het gaat, dan is het ook niet zo moeilijk een oordeel te hebben. Intussen worden anderen als het ware in staat van beschuldiging gebracht. Onbewust (?) wordt hen kwalijk genomen dat ze niet zo zijn als wij. Heimelijk willen we dat die ander net zo wordt als wijzelf. Dat is misschien wel de diepste drijfveer van het vooroordeel en het effect van het oordeel. Waarbij angst de motor is, een ongerede angst die de ander buiten spel zet, maar ook de drager van deze angst geheel verlamt omdat het vooroordeel steeds grotere proporties aanneemt. 'Wat zie jij de splinter in het oog van je broeder of zuster, maar de balk in je eigen oog bemerk je niet?' (Mat. 7:4)

(wordt vervolgd)

'... opdat je niet geoordeeld wordt.'

Mattëus 7:1

6. VEROORDEEL

Wie start bij het vooroordeel komt als vanzelf uit bij het oordeel. Aan het eind van dit trieste liedje is er dan altijd de véroordeling. Want als onverhoopt de ander toch niet zo wordt of wil worden als wij, en natuurlijk wil een ander dat niet, dan moet hij of zij eigenlijk weg, uit de buurt, aan de kant, veroordeeld. De uiterste consequentie van deze angstige afweerhouding is zichtbaar in de gaskamer of op het slagveld.

Vooroordeel, oordeel, veroordeel is een dodelijke trits. Allemaal zitten we er wel eens in verstrikt. Daarom wordt in de Bergrede deze fatale drieslag ter sprake gebracht. De hoofdrolspeler in de Bergrede, dit charter van liefde en verzet, breekt de heilloze cirkel van binnen uit open. Hij houdt vooroordeler, oordeler en veroordeler een spiegel voor. Wie zich afschermt van en voor de ander kan de warmte van de medemenselijkheid niet ervaren en is in feite een betreuenswaardig iemand. Hij of zij is iemand die volledig opgesloten in zichzelf leeft. In de navolging wordt deze dodelijk cirkelgang doorbroken. De Bergrede nodigt ons uit om tot onszelf te komen en de ander, inclusief de onbekende ander, toe te laten. In plaats van afweer groeit er nu gastvrijheid. Van een ander valt te leren. Met hem of haar kan ook de Ander met een hoofdletter zijn (r)entree in ons midden maken. Er ontstaat een geméenschap van mensen wereldwijd en in de kerk ontstaat een geloofsgemeenschap, een plek waar mensen hun vooroordeel-oordeel-veroordeel hebben ingeruild voor liefde en kwetsbaarheid.

En het hout van die balk en die splinter waar de Bergrede over spreekt? Ik denk dat dit hout is verwerkt in het kruis van Jezus. Op dat kruishout is alle oordeel stukgelopen, opgeheven en ten goede gekeerd. 'Alles nu wat jij wilt, dat jou de mensen doen, doe jij hun ook aldus: want dit is de wet en de profeten.' (Mat. 7:12)

(slot)

*Zalig, jullie armen, want van jullie is
het Koninkrijk van God. Zalig jullie,
die nu honger hebben, want jullie zullen
verzadigd worden.*

Lucas 6:21

7. HET TEGOED VAN VERHALEN

Bij Stem in de Stad, ons werk in Haarlem, hebben we in feite niets anders in huis dan verhalen. Het zijn de levensverhalen van de mensen die bij ons binnenlopen of die we in de stad ontmoeten. Het zijn verhalen van vreugde en leed. Helaas, vaak veel leed. Van Anna die langs de afvalbakken gaat en daar haar dagelijkse 'ritueel' van maakt. Van Henk, een verhaal van eenzaamheid is het, hij heeft niemand. Van 'maffe' Kees met de speldjes op zijn hoed. Van Jos die zo verslaafd is als een tank en nog steeds leeft. Verhalen en *nóg* eens verhalen. Van onze moslim-vriend die *zó* graag een eigen, echte moskee wil en niet meer wil bidden in een uitgeleefd schoollokaal. Van asielzoekers die trauma's hebben opgelopen.

Kommer en kwel? O, wat doen jullie moeilijk werk? Misschien, maar zijn de verhalen ook niet enigszins herkenbaar en meevoelbaar? Klopt er ook niet in mee de droefenis die we zelf moeten dragen? Natuurlijk, ik kan niet zomaar een junk met een yup vergelijken. Het zijn werelden van verschil. Het ogenschijnlijk verre verhaal van de ander is toch ook altijd een beetje van onszelf. Hebben we daarom zo'n moeite om bij de ander in nood te komen omdat we onszelf in hen tegenkomen? Niemand gaat zonder schrammen en sneeën door het leven. Met angst en beven bezoeken we iemand die moet sterven. Herinneren onze knikkende knieën ons aan onze eigen sterfelijkheid? We kunnen meewarig aan een dakloos iemand voorbij lopen. Misschien omdat we onszelf ook niet (meer) thuis voelen in het huis waar we wonen? De ander in nood appelleert aan de wonden en de pijnen in onszelf en hierin vindt de menselijke solidariteit en compassie een van haar oorsprongen.

Toch blijft gelden dat de arme voorop gaat: 'zalig de armen' en niet 'zalig zij die voor de armen zorgen'. Dat zet ons met twee benen op de grond. Als we nog levenskracht hebben en lust om te leven, laten we bij hen zijn in nood. Om ergens onaangeroerde bronnen van heling te openen. Nu nog verborgen en vaak verstikt in tranen, maar eens zal bij ons allen de volle lach doorbreken. Het is deze lach die we *nú* al vieren. Geen leven zonder vieren! Een leven zonder liturgie brengt ons van de koude kermis thuis. Want ergens moet er een plek zijn waar een visioen aan ons levensverhaal toegevoegd, ergens moet geweten en verteld worden dat er Iemand is die borg voor ons staat.

Hoe zullen wij het koninkrijk van God afbeelden, of onder welke gelijkenis zullen wij het brengen. Het is als een mosterdzaadje, dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het kleinste is van alle zaden op aarde, en toch, als het gezaaid is, opkomt en groter wordt dan alle tuingewassen ...

Marcus 4:30-32.

8. HET TROOSTENDE VISIOEN

Waar het verhaal van bevrijding klinkt, daar komen mensen tot zichzelf. Het evangelieverhaal geeft troost omdat het de grote Trooster zelf is die erin spreekt. Het verhaal bemoedigt en leert ons samen mens te zijn. Sámen mens zijn omdat gemeenschap helend werkt. Samen eten, samen vieren, samen brood en wijn delen, samen bidden en zingen, samen je inzetten voor datgene wat ons hart juist vindt; de vrede, de jaloom. In het woord sjalom zit alles wat heel maakt, het is een visioenwoord waar de vrede vanaf straalt. Sjalom staat voor 'mensen uit één stuk', mensen die niet tevreden zijn met hoe het is. Niet omdat ze zwartkijkers zijn, maar omdat ze van het leven houden. Omdat ze weten dat er Iemand in hen en deze wereld werkt die andere maatstaven hanteert dan de macht van de euro of de dollar en de waanwijsheid van de oorlog. Daarom lopen ze te hoop tegen mammon en moloch, de nog altijd verslindende en alles vretende afgoden van deze tijd.

Even, toen in 1989 de muur viel, leek de wereld beter te worden. Maar sindsdien is de geest pas goed uit de fles. Fel nationalisme, vreemdelingenhaat en een haatdragend fundamentalisme zorgen voor een totale ontredding op veel plaatsen. Onze wereld bloedt, huilt en schreeuwt om heelheid en vrede.

Nu is het de tijd om vol te houden, om nog dieper op zoek te gaan naar bronnen van wijsheid en vrede. We zullen elkaar leren om kleine mosterdzadjes van hoop te zaaien. Tegen de verdrukking in en met de moed der kleinen zullen we doorgaan. We mikken niet op succes, we weten niet eens of 'het' zal lukken wereldwijd, maar we willen proberen trouw te zijn. Trouw aan de opdracht die we van Godswege ontvangen hebben. Van Jezus hebben we geleerd dat alleen trouw vruchtbaar is. Een klein zaadje dat al groeiend door het beton heen breekt en een mooie boom wordt. Aan dit visioen scherpen we ons. Vanuit dit visioen leven we. Door dit visioen worden we getroost. Vrouwen, mannen en kinderen met allemaal onze kleine en grote zorgen, maar ook met een hoop die niet kapot is te krijgen. God zelf komt langs en nodigt ons uit, elke dag opnieuw. Met zijn hand op onze schouders gaan we samen verder, lerend de vrede, op weg naar 'jerusjalaim', stad van vrede.

Het einde van alle dingen is nabij gekomen. Kom dus tot bezinning en word nuchter, opdat je kunt bidden. Heb bovenal bestendige liefde jegens elkaar, want de liefde bedekt tal van zonden. Wees gastvrij jegens elkaar zonder morren. Dien elkaar, een ieder naar de genadegave, die hij ontvangen heeft, als goede rentmeesters over de velerlei genade van God.

1 Petrus 4: 7-10

9. WEES GASTVRIJ, DIEN ELKAAR

Mensen hebben bemoediging nodig, opbeurende woorden. Zonder een goed woord naar en voor elkaar gaat het niet. Het gaat vaak om heel kleine dingen merk ik. Een kaartje voor iemand die ziek is. Een telefoontje voor iemand die in de put zit. Een bezoekje aan iemand die jarig is. Een bloemetje voor iemand van wie je van houdt. Zomaar een woord tegen iemand die je nauwelijks kent, tegen iemand zeggen wat je goed in hem of haar vindt.

Onlangs bezocht ik iemand die helemaal vervuild leeft. Ongelooflijk wat een troep en viezigheid ik aantrof. Hij kon er zelf nauwelijks meer bij, de rommel om hem heen vrat hem bijna op. Gewoon al het feit dat ik even bij hem was en luisterde deed hem goed, merkte ik. Als ik meteen met oplossingen was komen aandraven had ik hem niet geholpen. Want voorlopig zijn er geen oplossingen, misschien zijn die er helemaal wel niet. Om dan toch elkaar in het oog te houden! Heel dikwijls zijn de kleine blijken van medeleven belangrijker dan de zogenaamde grote oplossingen. Het zijn zachte krachten in een harde wereld en als je die overslaat kom je aan het 'grote' werk ook niet toe. Het zijn dingen die van belang zijn voor de directe cirkel van mensen om je heen, maar ze gelden ook breder voor de mensen met wie we in aanraking komen. Hoe vaak vergeten we dat niet of staan we er gewoon niet bij stil. Wat verdwijnt de ander vaak uit beeld omdat we zó bezig zijn met ons zelf, zó druk in de weer met ons eigen hebben en houden.

Gastvrijheid en dienen zijn begrippen die de ander en mij opnieuw bij elkaar kunnen brengen. Door hierin te oefenen kan de ontluisterende eenzaamheid van veel mensen van haar eerste beklemming worden ontdaan. Oefenen in gastvrijheid en dienstbaarheid vereist geen groots opgezette organisaties, je kunt er vandaag in het klein al mee beginnen. Geen hoogstandjes en geen ingewikkelde capriolen 'Wees dus bezonnen en nuchter om te kunnen bidden.' Opvallend is het dat er nú ruimte komt voor gebed. In het gebed komen alle lijntjes van ons leven samen, in je gebed komt het er op aan. Voor God hoef je niks op te houden of te verbergen, dáár in je eigenste binnenste wordt je leven getoetst en geproefd.

U die diepte aanbrengt in ons bestaan,
U die uw schepping naar een goed einde draagt,
wees dichtbij ons,
in ons hart
in onze bloedbaan
ziel van onze ziel.

Spreekt iemand, laten het woorden zijn als van God; dient iemand, laat het zijn als uit kracht, door God verleend, opdat in alles God verheerlijkt worde door Jezus Christus, aan wie de heerlijkheid is en de kracht is tot in alle eeuwigheid! Amen.

1 Petrus 4: 11

10. WOORDEN VAN EEUWIG LEVEN

Als de vele woorden die we spreken niet hun oorsprong vinden in woorden die eeuwigheidswaarde bezitten dan klinken ze vals en doen we er beter het zwijgen toe. O, wat praten we dikwijls veel, te veel. Waar blijven dan de woorden áchter de woorden? Dat zijn de woorden die opgetekend staan in de Schrift, in de bijbel, het gidsboek voor mensen die zoeken naar rechtvaardigheid. Deze gidswoorden staan ook afgedrukt in ons hart, waar ze rijpen en dan tot daad worden temidden van mensen en in de wereld om ons heen. Een vertrouwd geheim in elk mensenleven is dit rijke bezit. Wie de ander toelaat in de taal van het hart sticht gemeenschap. Ondergedoken zijn deze woorden in de onomkeerbare tijd en de dragende natuur. Soms zijn ze herkenbaar en te hóren als de grauwsliuier over ons bestaan wordt witgewassen in liefdeswoorden. Soms zijn ze letterlijk zichtbaar als de geschapen werkelijkheid haar schoonheid toont. Een eerste krokus in de vroege lente, de volle maan die naar ons knipoogt.

Maar het evangelie is niet louter liefelijk, er is ook de vermaning. Vermanende woorden zijn niet populair in onze dagen. We houden er niet van dat ons woorden worden aangereikt die niet uit onze directe, eigen ervaring komen. Moderne mensen maken zélf wel uit wat ze doen en naar wie ze luisteren. De apostel Petrus stelt dit doorgeslagen individualisme onder kritiek. Hij zegt: iemand een dienst bewijzen, akkoord, maar 'laat het zijn als uit kracht door God verleend.' Met andere woorden, hetgeen je zegt en doet, weet waar dat zijn oorsprong heeft. Niet alleen in jezelf namelijk. Want als je woorden en je dienstbaarheid slechts uit jezelf komen en niet gelouterd zijn in hét Woord, dan draaien die woorden om zichzelf heen en kan je dienstbaarheid struikelen in eigen belang. Voor werkelijke naastenliefde wórd je in dienst genomen. Niet ik breng mijzelf bij de nooddriftige ander, maar ik wórd er heen gebracht. Dat is de beweging van het Godsrijk.

'Als iemand spreekt, laten het woorden van Gods zijn.' Kunnen we dat, lukt ons dat? Schaden we dikwijls niet veel meer met onze woorden dan dat we God ermee verheerlijken? Wanneer zijn onze woorden dan woorden van God? Weten we dat, is dat te merken?

Misschien als we zien dat de ander zachtjes begin te lachen, óf te huilen. Er is nabijheid. Eén woord kan al genoeg zijn, en soms spreekt alleen onze aanwezigheid voor zich.

Misschien als we vrolijk worden van binnen als iemand de juiste toon in onze richting vindt. Misschien wanneer iemand onze hand pakt en er niks gezegd wordt. Misschien spontaan als in ons hart Gods stille woord fluistert en wij overstroomd van vreugde.

Misschien als we de toonhoogte vinden van het lied.

'Dat hoge woord, geschreven wit op zwart,
trouw van trouw, hoe heeft het ons bevrijd,

beschaamd, vervoerd, getroost, dan weer getart.
Hoe dorsten wij te weten wie Gij zijt.' (Huub Oosterhuis)

*Mozes ging de wolk in en besteeg de berg.
En hij bleef op de berg veertig dagen
en veertig nachten.*

Exodus 24:18

11. VEERTIG DAGEN EN VEERTIG NACHTEN

Veertig dagen en nachten is het even wat stiller in ons leven. Althans, dat is de bedoeling van de afgezonderde tijd die vooraf gaat aan Pasen. Ook wel vastentijd, lijdenstijd of veertig-dagen-tijd genoemd. Het is een tijd van inkeer, een stille tijd. Je leeft ergens naar toe, en om je daarop voor te bereiden kies je een tijdje voor een iets andere invulling van je leven. Wat minder eten bijvoorbeeld, of zelfs vasten, elke vrijdag in deze weken alleen leven op water en brood. Ik ken mensen die in de vastentijd geen televisie kijken. Even niet al die dagelijks aan je ogen langs trekkende beelden, niet hollen en vliegen, even pas op de plaats. Waarom? Omdat we weten dat grote gebeurtenissen hun schaduw vooruit werpen. Zo'n gebeurtenis mag je niet zomaar overvallen, daar moet je naar toe werken en je op voorbereiden. Dat geldt voor de mooie en minder mooie dingen in het leven. Je verheugt je erop dat je gaat trouwen, je loopt met vlinders in je buik. Of je krijgt straks die nieuwe baan. Je kunt zo naar de vrijheid van je vakantie verlangen dat je je nú al in de wolken voelt. Maar ook de keerzijde dient zich aan. Je raakt je baan kwijt. Je gaat scheiden. Je moet naar het ziekenhuis om de uitslag van een spannend onderzoek te vernemen. In alle gevallen is de tijd die vooraf gaat aan deze positieve en negatieve gebeurtenissen, een spannende tijd. Je voelt je anders dan anders, je bent wat uit je gewone doen.

'Veertig dagen en veertig nachten', zo wordt die spannende tijdspanne in de bijbel aangeduid. Er staat iets te gebeuren waar je nauwelijks greep op hebt, maar het 'iets' is onvermijdelijk en beslissend voor je leven. Mozes verblijft veertig dagen en veertig nachten op de berg Sinaï. Het is een beslissende tijd. Hij krijgt de stenen tafels, 'de wet en het gebod die Ik u opgeschreven heb, om hen te onderwijzen.' (Ex. 24:12) De profeet Elia is veertig dagen en nachten op de berg Horeb om God te ontmoeten. Het volk Israël is veertig jaar in de woestijn voordat het beloofde land in zicht komt. Jezus is veertig dagen en nachten in de woestijn om de duivel te weerstaan.

Tijden van afzondering zijn het. Om na te denken over je leven en de zin ervan, om je te bezinnen op de gang van onze samenleving en hoe het verder moet. De veertig-dagen-tijd is een afgemeten stuk tijd om te leren zien en te ervaren wie en wat jouw leven richting geeft; kwade krachten die jou willen ontwrichten of de zachte krachten van Godswege die jou overeind helpen en verder dragen.

Maria dan nam een pond echte, kostbare nardusmirre, en zij zalfde de voeten van Jezus en droogde zijn voeten af met haar haren; en de geur van de mirre verspreidde zich door het gehele huis.

Johannes 12:3.

12. TE VOET OP WEG NAAR DE VREDE

Palmzondag of palmpasen, de zondag voor Paaszondag, markeert in het evangelie van Johannes een overgang. Nog even is Jezus de 'held' van het verhaal, maar daarna gaat het bergafwaarts met hem. Na het 'hosanna' voor deze alternatieve koning, die het rijk van vrede zal brengen, klinkt in de hoofdstukken die nu gaan komen steeds harder en heftiger 'aan het kruis met hem!' Het valt zijn volgelingen bitter tegen. Is dat het nou? Het wordt niks met dat rijk van vrede, vinden ze. Integendeel, de tijden lijken wel steeds meer duister in zich te dragen. Voor wie zich in leeft in de verhalen is het net of ze voor nú geschreven zijn. En Degene op wie alle hoop gericht was, wordt straks voorwerp van wrede spot en afwijzing. Afgevoerd wordt hij, als een misdadiger.

Van dag tot dag en stap voor stap volgen we in deze passieweek Jezus op zijn kruisweg. Het begint in Bethanië, een klein dorpje aan de voet van de Olijfberg, even buiten de stadsmuren van Jeruzalem. Jeruzalem is de laatste etappe in de levensreis van de Messias. Het wordt erop of eronder! Lazarus, degene die door Jezus tot leven werd gewekt in Johannes 11, zet de toon. Zijn opwekking uit de dood is een prelude op wat komen gaat en een hint naar de lezer; wat er ook gebeurt, wat je zult zien en meemaken en hoe erg dat ook is, het zal niét het einde. De duisternis zal het licht niét overheersen (Joh. 1:4). Toen niet, nu niet, nooit niet!

Maria, de zus van Lazarus, figureert als degene die Jezus inwijdt in en voorbereidt op de laatste en zwaarste week van zijn leven. Zal hij het volhouden? Zij zalft zijn voeten met kostbare mirre. De voeten hebben verzorging nodig om soepel te blijven. Pelgrims weten het, 'mensen van de weg' weten het, je voeten moet je goed verzorgen. Je voeten immers dragen je naar je eindbestemming. Voeten die willen lopen op de weg van vrede en gerechtigheid worden vastgespijkerd: 'hier blijven jij! De kant die jíj op wilt zint ons niet. Voeten van vrede worden gemarteld. Harde hamers slaan er roestige spijkers doorheen.

Op zijn beurt wast Jezus de voeten van zijn discipelen. Hij deed zijn kleren uit 'en nam een linnen doek en omgordde zich daarmee. Daarna deed hij water in het bekken en begon de voeten van de discipelen te wassen, en af te drogen met de doek, waarmee hij omgord was.' (Joh. 13:4) Vooral Petrus, altijd haantje de voorste, weet er niet goed raad mee. Petrus heeft een sterke neiging om Jezus op een 'voet'stuk te plaatsen, een positie die hij afwijst. Jezus' gang is naar beneden, naar de voeten van de kleinen in plaats van naar de goed-geschoeide voeten van de grootsten. Petrus wil van Jezus iets bijzonders maken. Hij wil Jezus omhoog duwen, van hem een goeroe of een politiek leider maken. De evangelist laat zien dat zijn weg een Weg naar beneden is, onderlangs. Vandaar die voeten, heel basaal, heel laag bij de grond, een gezant staat niet boven zijn zender (Joh.13:16). In de laagvlakte vindt ons leven plaats, in een strijd van erop of eronder. Het bijzondere van Jezus is dat hij die neerwaartse weg gaat, als Eerste van ons allen. Het zal zwaar weer voor hem worden!

Ik zeg jullie: één van jullie zal mij verraden. De discipelen zagen elkaar aan, in het onzekere, van wie Hij sprak.

Johannes 13: 21

13. DAG VAN KLACHT EN BITTERHEID

Verraad! Wie mensen thuis wil brengen bij God stuit op weerstand. Wie armen wil laten delen in de rijkdom van degenen die het voor de wind gaat maakt vijanden. Het spirituele en het maatschappelijke leven, ons geestelijk en ons materieel bezig zijn: ze horen bij elkaar als de horizontale en verticale balk van het kruis. Het is altijd 'de vijand' die deze twee-eenheid uit elkaar wil trekken. Zo ook Judas, de tragikomische figuur die op de bodem van ieders hart leeft. Zijn verraad wordt ingegeven door zijn verwarring over Jezus. Hij kan Jezus niet meer volgen, letterlijk en figuurlijk niet. Het gaat zo anders dan hij verwacht had. Judas lijkt in die zin wel wat op Petrus. Waar Jezus voor staat, het duurt zo lang en de tegenkrachten zijn zo groot. Zowel Petrus als Judas lijden aan beginners-enthousiasme. Hun navolging heeft nog te weinig innerlijke groei en standvastigheid doorgemaakt.

De verwarring en ontsteltenis treft alle discipelen, maar de anderen, inclusief Petrus, hebben in ieder geval de wil om te begrijpen en te blijven. Judas niet, vanuit zijn verwarring drijft hij een tegenovergestelde kant. De krachten van haat en onverschilligheid krijgen hem te pakken en maken hem tot een speelbal van de politieke en godsdienstige machthebbers. Zó zelfs dat hij zich laat misbruiken en het B este dat hij ooit heeft gezien en meegemaakt perverteert en D  Beste verraadt. 'En het was nacht', staat er heel aangrijpend (Joh. 13:30). Hoeveel heimelijk verraad kan het daglicht velen? O Judas, wat lig je me zwaar op de maag!

Goede vrijdag is zo re el, zo angstig aanwezig in ons leven. Dag van klacht en bitterheid. Dieptepunt in de menselijke geschiedenis, alle hoop neergeslagen. Het verraad ten top gedreven. Donker en duister is het. Pikzwart om ons heen. Een kale paal in de grond op een tochtige heuvel. Koud en kil is het bestaan. Rillerig hangt daar het lijf van een gemartelde, een ter dood veroordeelde. Sinds die bloedstollende vrijdag, die men 'goed' durft te noemen, hangt dit vertrapte lichaam op al die plaatsen in de wereld waar het recht wordt vertrapt en mensen behandeld worden als oud vuil. Een kunstenaar heeft bebloede lichaam plastisch uitgebeeld, hangend rond onze aardbol. Zeer aangrijpend. Goede vrijdag was toen, maar is ook nu. Jezus lijdt tot in onze dagen. Als je daar aan denkt wordt het stil om je heen, doodstil, verstikkend stil.

Of je het wilt of niet, je gaat mee die diepte in! Waak in de nacht die komen gaat, blijf op! Misschien dat dan de oorverdovende stilte die je omver heeft gegooid plaats kan maken voor 'stille zaterdag'. In de stilte van je hart worden de eerste kiemen van de nieuwe dageraad voelbaar en hoorbaar. Nu even niets meer zeggen, nu even alle woorden aan de kant.

Wat zoeken jullie de levende bij de doden? Hij is hier niet, maar hij is opgewekt.

Lucas 24:6.

14. DE EERSTE MENS

Op het Paasfeest wordt het állerbeste dat wij als mensen en mensheid 'op aarde' bezitten, datgene wat voor ons bewaard en beschermd wordt 'in de hemel' (dus veilig voor onze grijpgrage handen) in stelling gebracht tegen al onze list en laagheid, tegen al ons niet kunnen en willen, tegen onze domme driften en genadeloze werken. Ondanks deze lange zin is het geheim van verrijzenis of opstanding nauwelijks te vatten. Ons geloof loopt er op stuk terwijl we diep van binnen 'weten' dat de overwinning op dood en duisternis het meest fantastische verhaal is dat er bestaat. In rationele zin moeten we de opstanding ook niet willen vatten, maar er veeleer uit leven, vandaag nog. Het idee dat er iemand voor ons in het krijt treedt! Eindelijk Iemand die de stap echt waagt en dit allerbeste van voor alle tijden bij ons brengt, eindelijk een Mens, godzijdank. We waren bijna vergeten dat een nee tegen alles dat ons knecht en klein houdt mogelijk is. Dat het ook anders kan dan het bekende, dat wij diep in onszelf een draaikracht bezitten om de koers honderd tachtig graden te verleggen. Zoals dat gebeurde met de zware steen voor het graf. 'Zij vonden de steen van het graf afgewenteld, en toen zij er ingegaan waren, vonden zij het lichaam van de Heer Jezus niet.' (Luc. 24:2,3) De steen rolt weg van de donkere plekken in ons bestaan, weg van de keiharde oorlogsvelden in Bosnië, Kosovo en Irak en weg van de hongerende kinderen in Soedan en Ethiopië.

Die het voordeed is Zelf de scharnier geworden: draaipunt, keerpunt, kruis, herinnering, teken, brood en wijn.

Gaandeweg ga ik meer geloven in deze éérste Mens. Zijn naam is zo oud als de wereld, Jezus, Jozua, Bevrijder. Het is een naam die wij eens allemaal toegevoegd zullen krijgen aan onze eigen naam wanneer we gaan in zijn geest. Ik dank de Eeuwige voor het bewaren en veilig stellen van dit allerbeste Geheim. Dat hij deze Mens heeft willen delen met ons, zodat we verder kunnen en niet hoeven te verdwalen op de weg tussen Goede Vrijdag en Pasen.

Pasen.

Nu niet opgeven!

15. VAN ORIGINE - OVERROMPELD DOOR PASEN

Stilte is de muziek van het hart
waar de klanken van de vreugde klinken.

Verstilling is de grondtoon,
de kloppende cadans waar het leven
zijn oorsprong nadert.

Dieper gaat het,
mijnschachten en rotsspleten in.
Voorbij de stilte,
boven de boomgrens - kloppende slapen.
Water sijpelt langs de rotswanden,
duidend op een bron, een wel?

Het gebed leidt mij verder,
geschonken woorden gegrift
in graniet,
bij schaars licht te lezen.

Nu niet opgeven, verder gaan,
naar begin én einde
naar waar ik vandaan kom
én naar toe zal gaan.

Dan de ogen-blik,
heel kort
een oogwenk
nauwelijks
ongehoord
ongezien
rakelings
wonden geslagen en geheeld
-
gevonden
geraakt,
bemind
omarmd
voor altijd gekend
door Jou.

Niet 'heilig' willen heten voor je het bent, maar het eerst zijn, om het dan met meer recht te heten. De geboden van God elke dag metterdaad waarmaken, van kuisheid houden en niemand haten. Geen wedijver kennen, niet handelen uit afgunst en niet van onenigheid houden. Je niets verbeelden, ouderen met eerbied bejegenen en jongeren met genegenheid.

uit de Regel van Benedictus

16. AANDACHTIG LEVEN

Ik kom nogal eens in kloosters. Het is er druk in deze tijden van verwarring en overdaad. Veel mensen zoeken. We hunkeren naar inzicht, naar wijsheid en vrede. We snakken naar die Ene die alles omsloten houdt, naar God die ons bemint. Zou het dan toch echt waar zijn? Is God er? Doet God iets?

Het is goed toeven in een klooster. Er heerst rust en stilte. Er zijn geen schreeuwende reclames zoals in de stad. Reclames die je van alles proberen aan te smeren en wijs te maken. Vaak door middel van seksueel getinte teksten en afbeeldingen. In een abdij, een commune of een klooster word je niet verleid door bloot. Er heerst kuisheid, om dat ouderwetse woord te gebruiken. Kuisheid als tegenwicht tegen onze oversekste samenleving.

De oude kloosterregels, die veelal terug gaan op de regel van Benedictus uit de zesde eeuw, zijn heel streng als je ze leest en ik weet niet of het nog zo zou moeten. Maar bij actualisering naar onze tijd vind je een rode draad door alle woorden en aanwijzingen heen, en dat is de oproep om aandachtig te leven. Wie dat wil ontkomt niet aan een zekere strengheid voor zichzelf, en niet te vergeten de daarbij behorende discipline. In discipline zit het woord discipel, dat is leerling. Want leerling blijf je altijd. Je leven en levensinzichten zijn nooit af. Er valt dagelijks zoveel te leren en waar te nemen. Wie aandachtig leeft zal steeds meer zijn of haar diepste verlangens gaan ontdekken. Bezoeken daarom zoveel mensen een klooster?

Aandachtig leven begint heel basaal en dichtbij huis met de aandacht voor de dingen om ons heen. Ik zeg wel eens tegen mijn kinderen als hun kamer een zooi is (de mijne trouwens ook dikwijls): 'die rommel en chaos om je heen, als je dat zo laat en niet opruimt, gaat ook in je hoofd zitten, je leeft dan verstrooid in plaats van aandachtig.' Ook de dingen hebben hun waarde. We zijn dat bijna verleerd in onze wegwerpmaatschappij. Ook de dingen in de natuur. Het idee dat een kiezelsteen eeuwen en eeuwen ouder is dan jij, dat moet ons toch aan het denken zetten.

(wordt vervolgd)

*Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar
bevestigd,
wat is dan de sterveling dat u aan hem
denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?
U hebt hem bijna een god gemaakt ...*

Psalm 8: 4,5.

17. AANDACHT VOOR DE NATUUR, JE MEDEMENS EN JEZELF

Dan is er is de aandacht voor de gang van de seizoenen, de maan en de sterren. Wanneer kijkt een stadsmens nog naar de sterren en de planeten? Alleen op vakantie misschien. Bij ons in de randstad komt *lichtvervuiling* voor. Laatst stond in de krant een satellietfoto waar je vanaf grote hoogte precies kon zien waar het 's nachts nog echt donker is en waar niet. Hier bij ons niet of nauwelijks. Het gevolg is dat we bij al dat kunstlicht kunstmatig gaan leven en dat langzaam de aandacht voor Gods immense schepping verdwijnt. De sterrenhemel bijvoorbeeld is zo mooi en indrukwekkend. Als je lang naar boven staart komt er als vanzelf een loflied op je lippen. Fascinerend is de kosmos.

Van groot belang is vervolgens de aandacht voor de mensen temidden van wie je leeft en met wie je optrekt. In goede en slechte tijden. In die kosmos van zo-even, liggend op je rug, ga je zwijmelen. Een van mijn leermeesters zei vroeger: 'de bijbel denkt niet kosmisch over de mens, maar menselijk over de kosmos.' Een wijs woord. De medemenselijkheid leren door te luisteren naar een ander lijkt zo eenvoudig, maar het is misschien wel een van de moeilijkste opgaven, écht luisteren. Je naasten niet met je eigen verhalen voor de voeten lopen, maar proberen in hún verhaal te komen, mee te leven, mee te lijden, compassie te hebben. Als er echt wederkerigheid is tussen mensen dan kom jij met jouw verhaal ook aan de beurt, zonder dat je het hoeft te organiseren, zonder dat je je hoeft op te dringen. In de aandacht voor en naar elkaar worden onze levensverhalen gedeeld, je kunt verder, er wordt naar je geluisterd. Als iedereen de moeite nam per dag een kwartier, tien minuten naar een ander te luisteren dan zou de wereld er anders uit zien.

We komen dichtbij onszelf als we gaan spreken over de aandacht voor het eigen hart, voor je ziel, jouw diepste binnenste. Om dat te kunnen heb je de stilte nodig. In de kloosters en de abdijen is deze stilte. Die stilte moet je ook veroveren als je in een luidruchtige stad woont. In je eigen huis het liefst, of in kapellen en kerken in de stad. In een stiltecentrum kan het genezend stil zijn. Je hoort je eigen adem, je luistert naar je eigen emoties, je hoort misschien de stem van God zo nu en dan.

(slot volgt)

*Als een boom is hij, wortelend waar water
stroomt,
die vrucht draagt in het seizoen;
zijn gebladerte zal niet verdorren.
Tot ontplooiing komt al wat hij doet.*

Psalm 1:3

18. AANDACHT VOOR GOD

Zo komen we bij het fundament van alles, de aandacht voor God. Ook daar moeten we ons voor inzetten, diepgang in het geestelijk leven komt ons niet aangewaaid. Denk aan de getijden in de kloosters, vijf, zes keer op een dag. De psalmen en het evangelie worden er gelezen, dag in dag uit. Als we die regelmaat en discipline te pakken krijgen, dan lezen wij op een gegeven moment de psalmen niet meer zelf, maar de psalmen en andere bijbelgedeeltes gaan óns lezen. We worden binnen gelaten in de intieme wereld van het verbond tussen God en mens. De discipline om stil te zijn, om dagelijks het evangelie te lezen, om te bidden, is een voorwaarde om aandachtig te kunnen leven. Immers, als we al niet toe komen aan onszelf, hoe zou dan ooit de ander iets aan ons kunnen hebben? Aandacht geven aan de medemens en aan God lijkt zo eenvoudig, maar we leven in een tijd die daar op het eerste gezicht niet op zit te wachten. Onze samenleving biedt zo veel en is zo op het eigen ik gericht dat dit volbeladen ik verpletterd wordt en totaal versnipperd. Dan verkommert ons ik omdat we precies bij het tegenovergestelde uitkomen waar de bijbel en de regel van Benedictus ons graag willen hebben, bij de aandacht voor God en medemens. We zijn gefragmenteerde mensen geworden, we leven in brokken en brokstukken. Leven vanuit één centrum is bijna onmogelijk geworden. En toch is dat de samenvatting van 'aandachtig leven', dat we vanuit één centrum, vanuit één Midden leven. Psalm 1 spreekt over een mens die als een boom is, geworteld in stevige grond, niet omver te krijgen. Zijn levenssappen dringen langzaam door de stam omhoog. Langzaam, want als je te haastig wilt, dan beklijft het niet. Langzaam leven, in tegenstelling tot gehaast en vluchtig leven. De sappen komen van binnen uit, ze voeden ons en ze worden ons aangereikt door Degene die ons het leven gegeven heeft, onze Schepper en onze God. Niemand heeft zoveel aandacht voor ons als deze God. Kijk maar hoe je gemaakt bent, hoe zijn levensgeest jou elke dag energie en wilskracht geeft. Nu hoef je niet alleen maar meer voor jezelf te leven, maar kun je er zijn voor anderen. Echte aandacht schept dienstbaarheid, medemenselijkheid, vrede en alle goeds. Elk deel, elk fragment in ons mag dan meedoen omdat we omsloten zijn door deze zeer geconcentreerde Liefde.

'Ik viel in stukken uiteen
een vergruizelde kan
een glas in scherven
u heelde mij
uw hand overkwam mij
en maakte mij heel
het helderste water
schommelt tot de rand
de wijn in mij
fonkelt.' (Maria de Groot)

(slot)

God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis.

1 Johannes 1:5

19. VAN HOREN ZEGGEN

Iemand vroeg: 'geloof jij dat God een rol speelt als het gaat om de toekomst van deze wereld?' Ik wilde eerlijk antwoorden en me niet verstoppen achter een stuk theologie door bijvoorbeeld ontwijkend te vragen: 'Over welke god/God heb je het eigenlijk?' Noch wilde ik vluchten in mooie woorden, hoewel poëzie het geheim dichter nadert dan beschrijvend proza. Hierbij mijn poging tot het geven van een antwoord, op hoop van zegen.

Diep in mij weet en ervaar ik dat God meedoet, volop meedoet. Sterker nog, als Hij niet mee zou doen dan zou er helemaal geen toekomst van wie of wat mogelijk zijn. Oef! Toch volzinnen? Dat is de ellende met woorden - het eigenlijke, *dé* Eigenlijke kun je er niet in vatten, en toch wil je dat zo nu en dan. Dat besef van de breekbaarheid van onze woorden helpt me verder. Ook de schamelheid van onze gedachten hoeven we niet te verbergen.

Ik mag *wé*ten dat de Eeuwige ons leven begeleidt. Weten? Zoals twee en twee vier is, een rationeel weten? Nee, het gaat om een ervaringsweten. Dat is een weten, waarin het gewone leven je schoolt. Ze gebeuren om je heen, kleine momenten per dag of per week, die de sleur van de dagelijkse grauwsluier doen verdwijnen. Even is 'het' er, soms dient God zich aan. Ik weet niet hoe. Je wordt er als het ware door overrompeld. God gebeurt waar mensen elkaar strompelend verder helpen. Een wollen deken voor een junk, aan hem of haar gegeven door iemand die zelf ook koud en eenzaam is. Een glimlach op het gezicht van iemand die het lachen verleerd was. Iemand die dichtbij je komt en jou opeens begrijpt en verstaat. Als dit gebeurt 'weet' ik dat God glimlacht, een knipoog uit de hoge. In de dynamiek hiervan worden we meegenomen en we ervaren bemoediging. In de kwetsbaarheid van mensen doemt Hij op. In de eigen kwetsbaarheid leren we de Enige kennen. Ieder van ons draagt diep in zich een intieme plek waar niemand bij kan, ook wijzelf niet. Het is de plaats waar de Eeuwige ons wil ontmoeten en omvormen tot authentieke mensen.

Nu heb ik van horen zeggen dat er ooit Iemand is geweest, die het gelukt is om die creatieve stilteplek te veroveren op de destructieve chaos in en om ons heen. We zouden dat zelf niet gekund hebben. Het is deze Mens die ons geleerd heeft om ons innerlijk heiligdom niet te mijden. Levend water welt er op. Sinds Pasen weten we dat Christus door ons leven sijpelt. Stróمند water zal het worden als we volhouden.

Uw koninkrijk kome. Uw wil geschiede.

Matteus 6:10

20. AAN WOORDEN VOORBIJ

Het ongedwongen, spontane, ongeorganiseerde gebed, vaak aan woorden voorbij, is voor mij een groot goed. Je weet dan vaak niet eens of je echt bidt, en toch gebeurt er iets. Maar soms lukt ook dát niet, het stukt en hapert. Het bestaan belandt op onvruchtbare bodem. Gelukkig zijn er dan woorden van elders voorhanden, het Onze Vader bijvoorbeeld, door de evangelist toegeschreven aan Jezus zelf. We mogen ons dan in zijn woorden invoegen, we worden vlot getrokken en ons bestaan krijgt weer glans.

Dat het Onze Vader het hart van de Bergrede is (Matteus 5-7) mogen we niet over het hoofd zien. Ons maatschappelijk handelen versmalt en wordt grimmig als ze de diepgang van het gebed mist. En omgekeerd, ons gebed verdamppt als de inzet voor mensen in nood er niet in uitgesproken wordt. Het Onze Vader behoedt ons voor beide valkuilen en nodigt ons uit tot de volheid van het leven, 'uw koninkrijk kome'.

God,
u bent aanwezig in ieder mensenleven,
de zon van uw gerechtigheid
doortintelt ons,
maakt onze stramme gewrichten
weer veerkrachtig

U te ontdekken
op de bodem van ons hart,
die vurige warmte voelen en ervaren
geef ons daartoe kracht
rust en ruimte

dat Iemand met ons trekt door het leven
ongezien
en toch aanwezig in onze bloedbaan
onopgemerkt
en toch een melodie in ons oor
ongehoord
en toch voorbij en om ons heen
vol van genade.

*Maar jij, wanneer je bidt, ga in je
binnenkamer, sluit je deur en bid tot
jouw Vader in het verborgene.*

Matteus 6:6

21. JE BINNENKAMER OP ORDE?

Wannéér jullie bidden. Blijkbaar gaat Jezus er van uit dat we bidden, dat onze dagen ingebed liggen in gebed en dat we elke dag thuis, of waar dan ook bidden. De vraag luidt: 'is dat zo?' Bidden we? Zijn er momenten dat we ons helemaal leeg maken om die Ene in ons te laten spreken? De Ene - de Eeuwige, Hzij, niet te vatten in namen, laat staan in woorden - geven we Die een kans in ons leven en in onze wereld. Zodat gerechtigheid ons te pakken krijgt, zodat genade uit ons binnenste stroomt, zodat liefde onze drijfveer wordt. Want dát gebeurt als we bidden. We stellen ons dan open voor geloof, hoop en liefde. Niet de tijd regeert dan, de tijd met de dagelijkse besognes waar we aan kunnen bezwijken, maar in het gebed wordt de tijd geschouwd vanuit de eeuwigheid. Zonder allerlei 'omhaal van woorden' (Mt. 6:7) is het gebed, al die woorden die in religies zo gebruikelijk zijn. Nee, zegt de drager van de Bergrede, het gebed dat ik bedoel, groeit in je binnenkamer, in het verborgene.

Veel mensen bidden op deze manier, hun éigen manier. Stamelen is het, kreunen, smachten, vertrouwen dat er tenminste Iemand is die jou begrijpt. Daar in die binnenkamers van ons wordt heel wat af gestreden en gebeden:

Je leven wil niet vlotten, je zoekt naar woorden om het te uiten, met iemand te delen ... dát is bidden! Je relaties met anderen, het gaat stug en schuw, je draait in een rondje rond en opeens is er een woord, een gedachte, een hand die je beetpakt ... even is je leven een gebed!

Maar ook buiten ons. De wereld lacht je tegemoet, de zon straalt buiten en in je hart, de lente geurt om je heen. 't Is net of alle mensen lachen, je binnenkamer is helemaal op orde, alsof er een grote schoonmaak heeft plaats gevonden. Woorden van gebed strelen je ziel.

De hemel geurt

U?

Gij?

de gedachte is bijna
te groot voor me.

Soms geeft U mij echter
momenten dat ik het wèèt.
De hemel geurt in alle kleuren,
de schepping baadt in uw omarming,
mensen om me heen zingen,
lachen en juichen
als op de dag van de oogst.

Langzaam keert het leven
terug in mijn binnenste.
De kou is uit de grond,
de vroege zomerzon
ontdooit de vrieslaag
rond mijn hart.
Ik leef, ik leef,
godzijdank ik leef,
nu, straks en voor altijd.

*Zo hebt U hebt mij geschapen voor de
vreugde. Deel met mij het zicht dat haar
overal vindt.*

uit een Keltisch gebed

22. BID EN WERK

Bidden is misschien wel de meest noodzakelijke daad die we kunnen stellen. Een dag zonder inkeer maakt ons smalletjes, we zien anderen over het hoofd en vergeten te genieten. Bidden is keihard werken, maar nooit zullen ons ontbreken de dorre periodes van biddeloosheid. Dat we er dan zijn voor elkaar. Wie kent het niet die droogte van de ziel; de dagen kabbelen, de spanning is er uit, de lucht is grijs en grauw, anderen staan je tegen, God is ver weg en onbereikbaar. Ora et labora, bid en werk, is een bekende spreuk uit de monastieke traditie. Onlangs was ik in Ierland. In de woestheid en de leegte van dat ruige land hebben daar in de eerste eeuwen van onze jaartelling hardwerkende monniken cultuur gebracht en mensen bevrijd van veel knechting en barbarendom. De verhalen over hen zijn spannend: om met relatief zo weinig middelen toch zoveel te bereiken. Om alleen al een beetje huisvesting te hebben en warmte, om het land te bewerken voor eten, en dan ook nog aan kunst te doen, bijbels samen te stellen met prachtige illustraties. Ze konden het volhouden omdat ze in het gebed aan zichzelf voorbij kwamen, zich geheel openstelden voor de Liefde die ze in alles om zich heen zagen bloeien.

En wij? Laten wij hetzelfde op onze manier doen, op de plaats waar wij gesteld zijn. Dat we een bidplaats zijn, waar we standvastig leven in woord en daad. Geen gróte woorden hoeven het te zijn. Alomvattende programma's en welomschreven actieplannen maken plaats voor het spontane leven. Bureaucratie wordt vervangen door vrolijke speelsheid. Heel weinig is vaak al genoeg. Stel dat het ons lukt om vanuit de kracht van het gebed per dag één zonnestraal te laten schijnen in het hart van een mens in onze directe omgeving. Zo'n stralend gebed verandert de wereld en keert ons en onze wereld naar de warme kant van het bestaan. Dat we het niet opgeven, dat we blijven grijpen naar Degene die ons leerde bidden.

'Zoals de hand gemaakt is om iets vast te houden
en het oog om iets te zien,
zo hebt Gij mij geschapen voor de vreugde.
Deel met mij het zicht dat haar overal vindt:
in de pracht van de wilde violen;
in het zingen van de leeuwerik;
in het gezicht van een standvastig mens;
in de lach van een kind;
in de liefde van een moeder;
in de reinheid van Jezus.'

*Het woord van de Eeuwige kwam tot mij:
voordat Ik u in de moederschoot vormde,
koos Ik u uit; voordat u geboren werd,
bestemde Ik u voor Mij; als profeet voor
de volken heb Ik u aangewezen.*

Jeremia 1:4

23. GEROEPEN

Mensen worden geroepen. Elke dag klinkt er een Stem die ons vraagt om mee te doen. Om het leven aan te durven. Om, indien mogelijk, het leven te vieren. Het is opvallend in de bijbelse verhalen dat mensen die gevraagd worden om iets wezenlijks te doen, altijd eerst geroepen worden. Geroepen door een Stem die in de verhalen God wordt genoemd. Wie die God is? Nou ... dat zul je wel zien en merken als je op die roepstem in gaat. Probeer maar niet met je verstand die Stem te ontrafelen.

Het roepingsverhaal van Jeremia zegt: God k ende jou al voor je aan denken toe was, zelfs v or je bestond. Toen je gevormd werd in de moederschoot, toen was Liefde al bij je, werd je al bemind. Zo dichtbij, zo nabij, zo intiem is deze God.

Ik geef toe dat daar iets bedreigends in kan zitten, vooral wanneer de God van je jeugd een soort boeman voor je is geworden. 'Big Brother is watching you.' Veel mensen lijden aan zo'n platdrukkende God. Dan wordt de Eeuwige en Barmhartige een soort verlengstuk van bijvoorbeeld heel strenge ouders of van een arrogante kerk die precies weet wat goed voor je is.

Zo'n alziend en spiedend oog wil de God van de bijbel niet zijn. Als deze intieme God je roept en vraagt om je inzet, dan slaat hij je niet neer, maar laat iets verrassend aan je gebeuren. Je leeft op. Je ervaart liefde en gemeenschap. Je leert troost ontvangen en geven. Je leert attent te zijn op mensen die het niet voor de wind gaat.

Is dat moeilijk? Best wel, want we willen het eigenlijk niet. Ergens in ons achterhoofd klinkt altijd dat andere stemmetje dat God ni  bestaat en dat geloven onzin is. We gaan uitvluchten zoeken als de Stem ons blijft roepen, net als Jeremia. Ik ben te jong, zegt de profeet, en ik kan niet goed praten. (Jer.1:6)

De vluchtroute bij God vandaan, het zoeken van allerlei uitvluchten en het vervolgens toch weer met hem proberen, dat is ieders persoonlijke worsteling, zo eigen aan ons levensverhaal.

Laten we voor elkaar bidden dat onze vluchtweg ook een zoektocht kan worden. Een zoektocht naar de Eeuwige zelf, in het besef dat God ons al gevonden heeft voordat wij zochten naar hem.

En Hij riep de twaalf tot zich en begon hen uit te zenden

Marcus 6:7

24. FLITSENDE VONKEN IN JE HOOFD

Twaalf worden er geroepen. Twaalf is het getal van de volheid, symbool voor de hele mensheid. Nú al gaan er enkelen in de Geest van bevrijding. Ze worden geroepen om mee te doen in en aan de beweging van liefde. Immers, wat Jezus deed en liet zien dat kunnen zijn discipelen ook, de wereld bewoonbaar maken. Hoe? Door de bomkraters in Bosnië en Irak te vullen met verse potaarde zodat er weer bloemen kunnen bloeien. Door de zogenaamde 'illegalen' bij te staan en hen te laten weten dat ook zij deel uitmaken van Gods goede schepping. Bewoonbaar, bewoond met Geest.

Wie de diepte van kruis en opstanding, de wending van dood naar leven, als hét beslissende moment in de wereldgeschiedenis heeft durven aanwijzen, heeft flitsende vonken in hoofd en hart gekregen, vonken van geloof. Nú al willen ze Hem achterna, als eerstelingen van een nieuwe schepping. Wie komen ze tegen onderweg? Allereerst zichzelf! Wie de levensweg van de bevrijding voortaan wil gaan, komt zichzelf tegen, elke dag. Want de weg is lang en hard en moeizaam. Het enige waar we op kunnen leunen is een staf of een stok. 'En hij gebod hun niets mee te nemen voor onderweg, alleen een staf.' (Marc. 6:8) De staf die de pelgrims op de 'camino' naar Santiago de Compostella gebruiken om onderweg bloeddorstige honden op een afstand te houden. De weg is lang, kent eenzaamheid, honger en dorst. Geen geld, geen brood, geen reiszak en maar één hemd, staat er. Wél sandalen godzijdank. Zo worden geestdriftige mensen gelouterd en op de proef gesteld. De weg naar het Rijk van God is geen luxe cruise, maar een tocht vol ontberingen.

De eeuwen door is deze geestkracht van de navolging werkzaam geweest in mensen. Soms lauw, soms geestdodend, dan weer te pronkerig of te bezitterig. Soms ging het meer om de kerk dan om de Geest van God. Maar altijd was er weer de terugkeer naar de bronnen, naar de Bron zelf. En altijd ging de terugkeer tot de Bron van leven gelijk op met de hérontdekking van de nood van de medemens, die van ver weg en die van dichtbij. Na elke terug- en tegenslag ontstond er weer een dienende kerk. De Pinkstergeest, die waait waarheen zij wil (Joh. 3:8) zal altijd mensen blijven inspireren om de aarde bewoonbaar te maken, om mensen geluk te bezorgen. We gaan twee aan twee, om elkaar de staf aan te reiken en daarmee de onreine geesten van dood en verderf van ons af te houden. 'Wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden.' (Marc.13:13) Kom Schepper Geest, voltooi wat U begonnen bent. Maak ménsen van ons.

Daarom zeg ik u: Weest niet bezorgd over uw leven, wat je zult eten of drinken, of over je lichaam, waarmee je het zult kleden.

Matteus 6: 25

25. DE KUNST VAN HET GENIETEN

Altijd weer de Bergrede! De inspiratie die er van uit gaat, laat ons niet los. Het zijn prachtige woorden waarin heel ons mensenleven is vervat. Als we slechts deze drie hoofdstukken als evangelie bezaten, zou dat al niet genoeg zijn? We zouden er onze handen aan vol hebben. Lees ze, herlees ze. Knip ze uit, overdenk ze. Leg ze onder je kussen, neem ze mee op vakantie, leer ze uit je hoofd. Houd vooral stil bij Degene die deze woorden sprak, Degene die er de belichaming van is, de Mensenzoon uit Nazareth. Hij lééfde de woorden, deed ze, praktiseerde ze en bracht het vredesrijk van zijn vader onder óns handbereik. De Bergrede is de autobiografie van Jezus. In de Bergrede worden we opgeroepen tot het doen van gerechtigheid. Aan het begin staan de zaligsprekingen waarin de volhouders worden gelukgewenst. Tegen hen wordt gezegd: ga zo door, je zit op de goede weg!

Halverwege echter word je moe, je kunt het niet, het lukt niet, je knapt af. De weg is lang, zó lang. De maatschappelijke structuren zijn taai en bij het ouder worden merk je dat de mensen om je heen soms tegenvallen, en dat je ook jezelf maar al te vaak in de weg zit.

Maar net als je denkt, ik schuif dit mooie document aan de kant, want ik kan het toch niet, treedt er ontspanning op in de teksten. Wat zijn jullie toch zorgelijk, beste mensen. Kijk naar de vogels van de hemel (Mat. 6:26). Vlieg er ook eens uit, laat je ook eens meevoeren op de wind zoals de vogels. Frank en vrij, zonder al die tobberigheid op je nek. Want weet je, misschien staat jouw zorgelijke gedoe de voortgang van de gerechtigheid wel in de weg. Jij met je eindeloze inspanningen, ga ook eens óntspannen, geniet! 'Leer van de lelies op het veld.' (28) Weet je wat voor kleur ze hebben? Heb je je weleens voorover gebukt om deze mooie bloemen goed te bekijken? Want stel dat je dat niet eens ziet, al die kleuren om je heen, wat wordt je leven dan flets en saai.

Er bestaat zoiets als de kunst van het genieten. Even een halte-moment in je leven. Even dichtbij jezelf zijn. Het grote werk van de wereldwijde gerechtigheid begint in het klein, bij de vogels boven je hoofd en de lelies in je tuin. Daar kan zelfs Salomo in al zijn wijsheid niet tegenop (29).

O God,
leer ons genieten van het leven,
het is maar kort en even gegeven,
het open veld, de witte stranden -
de vogels eten uit mijn handen,
het hoofd omhoog, het hart geheven,
voorbij ons eindeloze streven,
'vrij zijn' om U weer te ontmoeten,
dan elkaar in vrede groeten.

*En onderweg vroeg Hij zijn discipelen
en sprak tot hen: Wie zeggen de mensen,
dat Ik ben?*

Marcus 8: 27

26. JEZUS, WIE BEN JE?

Je zou kunnen zeggen dat de kerkelijke traditie in de loop der eeuwen het beeld van Jezus heeft gemusealiseerd. Hij is gaandeweg een museumstuk geworden en de oude geloofsbelijdenissen staan daar als andere museumobjecten om heen. Voor velen is het heel moeilijk hier (nog) in te geloven. Het zou spannend zijn om van deze oude geloofsbeelden een nieuwe expositie in te richten. Los van al te strak zittende kerkelijke jasjes, uitdagend en passend bij onze tijd. De begrippen musealiseren en exposeren geven treffend aan waar het om gaat in de talrijke disputen en discussies over Jezus. Je ziet in de talloze hedendaags-theologische studies over Jezus pogingen om Jezus opnieuw te exposeren en hem te ontdoen van zijn kerkelijke en historische ballast. Toch blijft er een probleem. Want ook de nieuw ingerichte exposities over 'de man van Nazareth' zullen over een tijdje weer uit de mode zijn. Ook de nieuw ontworpen beelden zullen na enige tijd niet meer aanspreken. Het is dus zaak om je daar niet teveel op te fixeren, noch te schrikken als er weer een theoloog of filosoof opstaat die zegt dat het *nú* zus en zo zou moeten met Jezus. Mensen zullen altijd op zoek blijven naar een voor hen zelf en bij hun tijd passende Jezus. Er bestaat geen definitieve visie op Jezus. Dat geldt in feite voor alle ontwerpen van het geloof, inclusief de opvattingen over de bijbel. Want is het niet zo, dat Jezus precies op deze manier met ons de eeuwen doortrekt, omdat elke periode van de geschiedenis hem op een heel eigen manier interpreteert? Hierdoor leren we talloze Jezus-beelden kennen, en we krijgen kennis van de mensen die in hun tijd *hún* Jezus-geloof 'ontwierpen'. Die oude visies en beelden van weleer, hoe vreemd ze voor onze moderne oren ook mogen klinken, zouden we eigenlijk gewoon moeten laten staan. Laten we er nog eens naar kijken, zoals we kijken naar oude, beroemde schilderijen. Ook die schilderen we niet over, maar we laten ze zoals ze zijn. Ze zijn nog steeds waardevol, ook al hangen ze in een museum. Misschien dagen die oude plaatjes ons uit om ons eigen geloof in Jezus te verwoorden en te beleven, hier en nu.

(wordt vervolgd)

*Petrus antwoordde en zei: U bent de
Christus.*

Marcus 8: 30

27. ALS DÉZE MENS ZIJN WIJ BEDOELD

Zo schilderen we ons eigen 'geloofsschilderij' met de inspiratie van de 'ouden' in ons achterhoofd. In oude belijdenissen worden dingen over Jezus gezegd die we slechts kunnen begrijpen als we ze plaatsen in de context van die specifieke tijd. We willen die bewoordingen best nog wel mee zeggen of mee bidden in de kerkelijke liturgie omdat we ons met de brede stroom van de traditie verbonden weten. Maar het gaat dan wel om symbooltaal, om beeldspraak. De oude zegswijzen kun je dan zien als aanmoedigen of een uitnodiging om het nu op jouw eigen manier te zeggen en wie weet, te belijden. Ons wordt gevraagd om in *ónze* tijd op *ónze* manier te geloven. De uitnodiging om (op)nieuw te geloven en samen nieuwe wegen in te slaan zou van de kerken kunnen uit gaan. Misschien is dat hun specifieke rol wel. Maar vaak gaat dat te krampachtig en wordt het geloof een moeten in plaats van een uitnodiging. Dan gaat de aardigheid eraf. Bij velen is dat helaas gebeurd.

Bij het schilderen van ons geloofsschilderij is de inspiratie en de spiritualiteit van degenen die *vóór* ons leefden dus buitengewoon leerzaam. Hoe hebben zij de grote vragen van het leven beleefd? De zin en onzin ervan, het lijden en de dood, de vragen van sociale gerechtigheid? Zijn hun vragen, hoe ver ze in de tijd gezien van ons af staan, ergens ook niet de onze? Gelovige mensen hebben de eeuwen door altijd Jezus een grote plaats gegeven in het zoeken naar antwoorden op deze immense vragen. In de verhalen van het evangelie vond men (en vinden wij) hoe de antwoorden door hem *gelééfd* werden. Veel meer geleefd en gedaan dan beantwoord! Zo werd Jezus voor hen een voorbeeld en een inspiratiebron. Tot in onze dagen, want ook wij zijn vanaf den beginne door God bedoeld als *déze* Mens.

Jezus

Jezus, ik noem je graag vriend -
mijn vriend - dichtbije naaste:
onze vader heeft jou
aan mij gegeven
om mens-zijn voor te leven,
genade en recht
vertrouwen en vriendschap.

Zoals jij ben ik bedoeld,
in jouw liefde
voor deze wereld
is de mijne inbegrepen,
in jouw lijden
aan deze wereld

is het mijne opgetild

...

(slot volgt)

*Midden onder u staat Hij van wie jullie
niet weten.*

Johannes 1: 26

28. VAN BINNEN BEZOCHT

Het beeld dat we van Jezus hebben, ook in de nieuwe expositie, gaat pas leven wanneer het niet alleen beleden en geleerd, maar ook ervaren en toegeëigend wordt. Als overijverige mensen met Jezus-spandoeken mij bijna toeschreeuwen dat ik moét geloven, dat Jezus 'de weg, de waarheid en het leven' ook voor mij is, dan haak ik af. Ik voel me dan een museum binnengetrokken dat ik niet wil bezoeken. Maar, wanneer diezelfde uitspraak van Jezus als weg, waarheid en leven in mensen (Joh. 14:6) geleefde waarheid is geworden dan veer ik op. 't Is net of je dat aan ze merkt. Diep van binnen zijn ze 'bezocht'. Langzaam is als het ware Jezus in hen gegroeid. Temidden van de butsen en de builen van het eigen leven en de wangestalte van deze wereld willen ze nog iemand anders laten meespreken. Die 'iemand anders' blijft echter een geheim, een dragende kracht. 'God' zegt de traditie en zeggen wij elkaar stamelend na, elke keer weer stamelend. In Jezus beeldt God als het ware ons leven uit. Gaandeweg en aarzelend neemt deze 'leidsman' het voortouw in ons leven. Ik voor mijzelf kan dat niet tegenhouden, ook al wil ik het/hem soms niet en heb ik er schoon genoeg van. Jezus laat zich niet fixeren, Christus omvat zoveel meer dan wij kunnen bévatten. Leer legt vast, verhalen houden open, dat is de gein van het evangelie. Zo beschouwd, is Jezus nog lang niet uitgesproken. Discussie en disputen gaan altijd óver Jezus, over christologie (de leer óver Jezus). Wie Jezus ten diepste is onttrekt zich echter aan onze rationele beschouwingen. Zo goed als ik ook mijn medemens nooit helemaal zal kennen, mijzelf vaak niet eens. Daarom is het nodig, steeds opnieuw, een nieuwe expositie van Jezus samen te stellen. Schrift en traditie reiken genoeg ideeën aan voor herschikking en recycling.

Jezus

...

Als eersteling van de nieuwe aarde
door-adem je
elk mensenkind,
in ieder huilen
branden jouw tranen,
in alle lachen
klinkt jouw vreugde.

Dat ik je vriendschap
waard mag zijn
en je naam niet verloochen,

dat ik je gelaat mag zien,
elke dag,
in de broeders en zusters
om me heen.

(slot)

*Het woord is dichtbij u, in uw mond en
in uw hart. U kunt het dus volbrengen.*

Deuteronomium 30:14

29. DE TAAL VAN HET GEHEIM

Taal raakt me. Mooie taal troost me. Ik kan ontroerd worden door mooie zinnen en dierbare woorden. Al lezend merk ik dat ik soms onwillekeurig hardop zeg, 'wat mooi, wat mooi zeg'. Aan een goede roman heb ik lange tijd genoeg. Mijn gebrek aan tijd om meer romans te lezen wordt ruimschoots gecompenseerd door die ene roman. Bijvoorbeeld *Het Geheim* van Anna Enquist. Ik kan daar lang op teren. Op de inhoud van het verhaal, omdat de schrijfster de lezer in allerlei gedaantes tot hoofdpersoon maakt, maar ook de fijnzinnige opbouw van woorden en zinnen nemen me mee. We worden binnengeleid in de taal van het geheim. Voor mooie muziek geldt hetzelfde. Het genieten van muziek wordt denk ik door meer mensen gedeeld dan het vervoerd raken door taal. De fijnzinnige piano-nocturnes van Frédéric Chopin bijvoorbeeld. Prachtig! Voor mij vooral in de uitvoering van Arthur Rubinstein Hier worden noten tot leven gewekt. Hier herrijst de maker van deze muziek. Hier trilt voor mij de zin van het leven in weergaloze, romantische rollers. Alle stress verdwijnt. We komen ónder de drukte en druk van de dagelijkse beslommeringen. De troost van de schoonheid streelt onze ziel.

Waarom is er die ontroering en die troost van taal en de muziek? Omdat er binnen in ons opnieuw ruimte wordt geschapen. Innerlijk bezét gebied wordt opnieuw vrij gemaakt. Goede woorden en aandachtige muziek brengen ons naar een stille plek in onszelf waar een innerlijke parel ligt verborgen. Als we de dag beginnen met 'stille tijd', dan kan die stilte heel goed ingeleid worden met een meditatief woord of een stuk muziek dat ons aanspreekt. Van al hetgeen om mij heen is ervaar ik de stilte als het meest weldadig. Stilte is een kostbaar goed geworden in onze lawaaijige tijd. Lawaai is er ten overvloede. Van de televisie en haar vaak luidruchtige branie tot en met het voorbijrazende verkeer in de stad. Al deze herrie draait als een slechte b-film door ons hoofd. Een film waarvan we niet de regisseur zijn, laat staan de maker. De opdringerigheid ervan koloniseert en bezet ons bestaan, het legt een laag vuil rond onze ziel. De taal van het geheim en de diepte van mooie muziek schrapen al deze vuiligheid van ons af. Dat gaat niet vanzelf. Daarvoor heb je de kunst van de concentratie nodig en de wil om je van binnen te laten reinigen.

*De woorden van God zijn zuivere woorden,
gedegen zilver, in een smeltoven in de
aarde zevenvoudig gelouterd.*

Psalm 12:7

30. ONZE INNERLIJKE PAREL

Door schoonheid en stilte komen we bij onszelf. We raken aan onszelf voorbij en komen onze inspiratie op het spoor, onze innerlijke parel, ons eigen geheim, onze **éérste** liefde. 'Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst lief gehad.' (1 Joh. 4:19) Diep in ons ligt groei-kracht verscholen. In de natuur doet de groen-kracht haar werk. In de geschiedenis is naast oorlog en onrecht ook de dynamiek van de gerechtigheid te ontdekken. Ze is er ingelegd door Degene die ons maakte en zich sindsdien met ons verbonden heeft.

De onderstaande tekst van Hildegard van Bingen (1098 - 1179) is wonderschoon. Ik grijp er vaak naar als moed en uithoudingsvermogen van mij af dreigen te glijden. Hildegard was een eigenzinnige vrouw in een tijd dat vrouwen nog volstrekt niet in beeld waren. Ze weerstond kerkvorsten en prelaten. Een buitengewoon creatieve vrouw was ze die woorden van eeuwigheidswaarde dichtte en muziek maakte die rechtstreeks uit de stilte kwam. Als spiritueel leidster gaf ze aan een tam gemaakte god nieuwe en doorleefde betekenissen: 'groenkracht', 'helende kracht', 'wijsheid'. Hildegard was een zieneres, die God en geloof niet liet verdampen in hogere sferen, die de kerk niet liet wegdromen van de aarde, maar mensen liet zoeken. Vooral mensen in nood. Daarom kan Hildegard ook diacones genoemd worden. Dat wij ons laten aansteken door haar visioenen en mensen van vuur en geestdrift worden.

'O, helende kracht die zich een weg als de regen die alles doet groeien.
baant!

Alles doordring je,
in de hoogte, op aarde, in de
afgronden overal,
jij voegt en sluit alles ineen.
Door jou drijven de wolken, zweven
de hemelen,
druppelen de stenen van vocht,
doen de bronnen hun beken opborrelen,
door jou ontspringt het verfrissend
groen
aan de aarde!
Je voert ook mijn geest naar de verte,
Jij waait je wijsheid in hem
en met de wijsheid de vreugde!

De ziel is als de wind die over de
planten waait,
als de dauw die druppels op het gras
legt,

Evenzo zou van de mens zijn
welwillendheid
moeten uitstromen
naar iedereen die daarnaar verlangt.
Wind is hij, indien hij de
miserabelen helpt,
dauw, indien hij de verlatenen
troost,

regen, indien hij de vermoeiden
overeind helpt
en hen met de leer vervult als
hongerenden:
indien hij aan hen zijn ziel geeft.'

*Zonder bijstand ben ik - doch bij u
verlang ik niets meer op aarde; zou mijn
lichaam bezwijken, mijn hart, God is
immer mijn rots: hèm behoud ik.*

Psalm 73:25,26.

31. LEVENSWEG VAN VERLANGEN

Ons leven is een weg, een reis, een levensreis. Altijd zijn we onderweg. Waarheen? Wat drijft ons voort? Wat is het doel? Het zijn de grote vragen van het leven waar geen algemene antwoorden op te geven zijn. Een ieder van ons gaat immers zijn of haar levensreis ánders. Precies daarin zijn we volstrekt uniek. Zo ook onze individualiteit. Geen vingerafdruk is gelijk aan een andere, geen iris in het oog hetzelfde. Onze stem wordt herkend uit duizenden. In die uniciteit is ons diepste geluk te vinden, omdat we daarin op een volstrekt unieke manier bemind worden door onze Schepper. De Schepper heeft ons heel persoonlijk op het oog en wil dat het allerbeste in ons wordt opgediept. Maar, in die uniciteit ligt ook onze grootste eenzaamheid en wanhoop. Als er niemand aan mij gelijk is, is er dan wel iemand te vinden die wéét hoe ik ben, die mij kent? Zeg me, waar is hij of zij? Het is de hartenkreet die ligt verscholen achter veel betraande ogen. Weten we wie we echt zijn? Kennen we onze diepste verlangens?

Onze uniciteit, onze uniekheid is de basis van ons mens zijn. Op die basis worden vervolgens allerlei 'bouwwerken' of bestaanswijzen opgetrokken. In die bestaanswijzen verschillen we van elkaar, hemelsbreed soms. Bijvoorbeeld dat je man bent of vrouw, dat je in de westelijke wereld woont of in een arm land. Onze levensfasen zijn eveneens heel belangrijk. Een oudere is geen kind meer en een kind nog geen oudere. Een kind heeft een ander verlangen dan een volwassene. Het is goed om daar samen over te spreken. Ouders tasten het verlangen van hun kinderen af. Wat willen ze? Waar ligt hun hartstocht? Hoe kunnen we hun prille verlangens koesteren én aanwakkeren, beschermen en laten uitgroeien. Kinderen, mogen ze leven op het stille ritme van hun eigen verlangens of maken we er klonen van die de reclames op de tv haast wel móéten na-apen?

Dan de bejaarde en hoogbejaarde mannen en vrouwen. Met een vrouw van 87 praat ik veel over haar verlangens. Over vroeger, over geluk en verdriet. Over verlangens die vervuld, maar ook heel veel die niét vervuld zijn, en haar vrede hiermee omdat ze weet heeft van Iemand die al haar verlangens wekt én stilt. Ze weet zich bemind door haar Schepper. Haar twijfels hierover zijn er wel, maar ze hebben een plaats gekregen in de overmacht aan liefde die ze ervaart. Dwars door alle bouwsels en aanbouwsels van haar lange leven heen 'weet' ze God als het fundament van haar leven aanwezig. Haar vrolijkheid en haar overgave troosten mij op mijn levensweg, om te verlangen, eindeloos te verlangen.
(wordt vervolgd)

Dat ene vroeg ik van de Heer, dat is mijn verlangen: dáár te zijn - in het huis van de Heer, al de dagen mijns levens, dat ik Gods luister aanschouw, op hem zien mag binnen zijn tempel.

Psalm 27:4

32. OPEN VERLANGEN

Het menselijk verlangen is misschien wel de meest indringende emotie in het geestelijk leven van een mens. Er zijn een viertal onderscheidingen in het verlangen aan te brengen. Verlangen als behoefte, verlangen als begeerte, verlangen als vraag en verlangen als openheid. Deze onderscheidingen hebben onder andere te maken met onze verschillende levensfasen.

Eerst het verlangen als behoefte. Behoeften hebben we eindeloos. Ze eisen eigenlijk een constante bevrediging. Denk aan onze seksuele behoeftes. Als we gevreeën hebben zijn de seksuele gevoelens even weg, maar pal erop dienen ze zich weer aan. Of onze materiële behoeftes, er schijnt geen eind aan te komen. Het is kopen, kopen en nog eens kopen. Het consumentisme heeft veel mensen in de greep. Verlangen als behoefte speelt ook op religieus en godsdienstig gebied. Want als we alle menselijke behoeftes langs zijn geweest en ze ons niet meer kunnen bevredigen dan moet er toch tenminste nog een god zijn die aan ons behoeftenpatroon voldoet. Zo'n god zal echter ook al heel gauw tegenvallen omdat het een op menselijke maat gesneden god is.

Als tweede, het verlangen als begeerte. Begeerte lijkt wel een verhevigde vorm van verlangen. In de begeerte wil ik al het andere, desnoods ook de andere mens. Ik eis het! En voor we het door hebben gaan we over lijken, ondanks onze goede bedoelingen. Maar wereld en medemens zijn geen verlengstukken van onszelf. Als we niet voorbij deze felle begerigheid komen dan draaien we alleen maar rond in onszelf. In deze 'fase' van het verlangen raken veel mensen, als ze nog geloven, in de knoop met hun gebed. Ze zeggen (of denken): héb ik gebeden en gezongen vóór de vrede en tégen de armoede, héb ik me ingezet en gedemonstreerd, en nu kómt die nieuwe wereld niet. God is er vast niet. We vergaten even dat God, hoewel zijn naam vrede en liefde omvat, niet in een ideologisch systeem is te vangen. Is het vreemd dat na het uitblijven van de maatschappelijke revolutie in de zestiger jaren van de vorige eeuw zoveel mensen het geloof aan de kapstok hebben gehangen?

Als derde, het verlangen als openheid. Het leven leert ons ontdekken dat onze behoeftes nooit geheel en totaal bevredigd zullen worden. Wie deze ontdekking mist of er aan voorbij gaat, voor hem of haar zullen uiteindelijk al die begeertes als een molensteen om de eigen nek gaan hangen. Ze trekken je naar beneden, naar duistere plekken van bitterheid en wanhoop. Wie wel gaat inzien en ervaren dat het levensverlangen beperkt en bescheiden is schept openheid in zichzelf. Sommigen zijn dan door diepe dalen gegaan. Er hebben zich depressies voor gedaan in hun leven. Bij anderen ging het geleidelijker, maar niemand bleven crisismomenten bespaard. Toen pas, zegt men dan, kreeg ik wat greep op mijzelf. De spirituele leraren en leraressen schrijven vaak over dit omslagpunt, hoe het eigen *ik* uit beeld verdwijnt en het eigen *zélf* wordt ontdekt. Het 'ik' speelde teveel eigen baas, teveel cirkelde het daar omheen. Het 'zelf' verkiest de gemeenschap, het 'zelf' is gegroeid aan het lijden van

het eigen ik, aan de medemens in nood en aan de barensweeën van de wereld. Dit gegroeide zelf blijkt de hernieuwde ontdekking van onze basis, onze hÉrvonden uniciteit. Opeens is er veel minder nodig. 'Dat ene' blijkt genoeg (Ps.27:4).
(slot volgt)

*Bij God alleen verstillt mijn ziel, van
hèm blijf ik het wachten; mijn rots, mijn
heil is hij alleen: mijn burcht - hoe
zou ik wankelen?*

Psalm 62:6,7.

33. GODSVERLANGEN

In het open verlangen zijn we los gekomen van ons al te zeer gekoesterde ik. Nu kan de inzet voor de ander vrucht gaan dragen. In het geestelijk leven ontstaat openheid, ontvankelijkheid, verwondering. De schellen vallen van onze ogen, we leren onszelf een beetje kennen. De schoonheid van de dingen om ons heen wordt ontdekt: wat mooi, die muziek, dat schilderij!. Dikwijls gaat God opnieuw een rol spelen in iemands leven. Er (be)hoeft niet zoveel meer. De begeerten zijn er nog wel en zullen altijd blijven opspelen in ons leven, maar ze maken niet meer de dienst uit. Als ze zich aandienen kunnen we ze de baas. Het open verlangen wordt niet meer naar alle kanten dichtgesmeerd met behoeften en begeerten maar is langzaam over gegaan in *wachten*. Het begrip wachten heeft een indringende, geestelijke lading. Een persoon die vol verwachting leeft is alert op de kleine signalen van hoop. De komst van Jezus wordt in het begin van het Lucas-evangelie ingeleid met wachten en verwachting. Als ons verlangen de vorm heeft aangenomen van wachten en verwachten kan het ónverwachte bij ons binnen komen. Christus kan in ons geboren worden. We worden stralende mensen die het duister van de wereld lichtend tegemoet durven treden. De meest áctieve mensen zijn degenen van wie hun activiteit voortkomt uit dit pássieve wachten. Wachtende mensen zijn wijze mensen. Wat het verlangen hindert is bij hen niet afwezig, maar grotendeels geïntegreerd in het dagelijks bestaan. Ik ben graag in de buurt van deze wijze mensen. Ik lees graag hun geschriften, zoals die van de mystici van alle eeuwen. Prachtige doorkijkjes van verlangen geven ze ons.

Niks (be)hoeft meer. Ook God hoeft niet meer. Echt verlangen naar God is in een lang proces van geloof en ongeloof, van twijfel en onzekerheid ontdaan van ónze behoeftes en ónze begeertes. We staan als het ware kaal in ons verlangen. We snijden mensen niet meer op onze maat door hen te overladen met wensen en verwachtingen waaraan ze nooit kúnnen beantwoorden. Evenmin doen we dat jegens de Geliefde bij uitstek. Nu ook God niet meer hoeft, en de kerk niet, en het geloof niet, nú pas kan de rijkdom van de andere kant komen. Nu wij vol verlangen open staan en ontvankelijk zijn geworden kan God zijn werk aan ons beginnen.

Jij God, jij was er wel,
maar ík zag Je niet -
ík was er niet
ík was teveel met mezelf
 bezig en leefde
 in behoeftes en begeertes,
 mijn verlangens
 betroffen alleen mijzelf.
 Dank U God, dat U in mij
 trekkraft naar U
 geschapen hebt,
 dat U zelf mij wilt brengen

bij mijzelf, mijn basis,
 de plek waar U mij lief heeft.

Nu God, kan ik open gaan
en open staan voor de ander,
vooral de anderen in nood.
Waarom?
Omdat U werkende kracht bent
in hen naar mij
en van mij naar hen.
(slot)

Genezende kracht die de
schroeiplekken
van onze wereld aandoet
en hoop aan mensen geeft.
O wat verlang ik,
wat verlang ik naar U.

*Jullie hebben het recht in venijn
veranderd en de vrucht van de
gerechtigheid in alsem.*

Amos 6:12

34. EEN TIJD VOOR PROFETEN

De profetenboekjes in de bijbel branden in onze handen en op onze kerkelijke en politieke kansels. Profeten zien wat er vandáág mis is. Zij doorzien het nú. Zij kijken dwars door de waan en de waanzin van de dag heen. Het zijn 'zieners'. Zij zeggen tegen ons: 'Wil het mórgen wat worden met jullie, dan zul je vandáág al de eerste stappen moeten zetten. Trek weg uit je wereldje van hebben en houden, gemakzucht en dromerij!' Profeten zagen dwars door de voosheid en de gezapigheid van hun dagen heen en ze waren uiterst kritisch over de tijdgeest. Het persoonlijke én het politieke, ze hebben voor de profeet alles met elkaar te maken. Nergens spelen zij deze twee tegen elkaar uit. De zorgen van het individuele hart en de zorgen om de wereld waarin we wonen, het is één zelfde beweging. Zoals ook de troost voor de wereld en de troost voor ons mijn hart uit één en dezelfde Bron komen. Bij God vandaan, die eens alle tranen zal afwissen. De mooie teksten van Amos gaan over de grote Bondgenoot met wie we samen mogen optrekken. Hij zegt: 'Gaan er ooit twee mensen samen op weg zonder dat zij elkaar gevonden hebben?' (3:3) Nee, natuurlijk niet. Wij allen, zegt Amos, wij zijn gevónden, wij zijn diep aangeraakt door God en daarom kúnnen we niet anders dan profeteren. Onze wereld heeft profeten nodig. Godsdienst zonder profetisme is als voetbal zonder een scheidsrechter, het loopt uit op chaos.

Profeteren heeft niets met klagen, zeuren of mopperen te maken. Daar worden deze dwarse figuren profeten wel van beschuldigd, dat ze zo negatief zijn en het mooie en goede van het leven uit het oog zouden zijn verloren. Maar zegt zo'n beschuldiging niet meer over onszelf? Zijn we zelf misschien te goedgelovig en te politiek correct geworden? Dat dan de profeet, ook de hedendaagse profeet, ons komt storen!

Juist omdat we weet hebben van het grandioze visioen van vrede en recht voor alle mensen, daarom komen we in de benen en kunnen we ook fel worden. Alle profeten verkondigen deze visioenen en beloften vol heil. Hun soms felle 'nee' komt voort uit hun grote 'ja' tegen het leven. 'Zie de dagen komen, luidt het woord van God zelf, dat de ploeger de maaier op de voet volgt en de druivenperser de zaaier. En de bergen zullen stromen van de jonge wijn en alle heuvels ervan overvloeien.' (9:13)

Profetentaal wordt geboren in een onrustig hart vol hartstocht. In het protest hoor je al het feest dat straks zal beginnen. Geloof dat de feestvreugde ook in jou verscholen ligt. Vreugde is de brandstof waarmee je verder kunt. Vanuit het Ja moet nu ook je Nee klinken tegen mensontering, oorlog en armoede.

Zalig de vreedestichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Matteus 5:9.

35. GELOVEN NA 11 SEPTEMBER 2001

De indrukwekkende anti-Vietnam film 'Apocalypse Now' met Marlon Brando in de hoofdrol draait weer door m'n hoofd. Het is alsof deze hele film is gemaakt om de uitroep aan het eind te accentueren: 'The horror! the horror!' 'Afgrijselijk! Zo afgrijselijk!'

Elf september tweeduizend één: een vliegtuig, gekaapt en vol met doodsbanige mensen, vliegt zonder enige scrupule tegen het hoogste gebouw van New York. Als je het ziet op de tv geloof je je ogen niet. Het is erger dan de ergste science-fiction-film. Pal erop boort een ander vliegtuig zich in een andere kantoorkolos ernaast. De tweeling-torens (twin-towers), de twee symbolen van geld en macht, storten als kaartenhuizen in elkaar. De hel lijkt te zijn los gebroken. Duizenden onschuldige mensen komen om het leven. Het zijn omgebrachte 'gijzelaars' in het menselijk drama dat 'leven' heet, in het menselijk bedrijf dat 'samen'-leving heet. De schok van het instorten van die immense gebouwen trilt ook jaren na dato nog volop na. De aanslag in New York heeft onze westerse ziel omgeploegd. Een oud en vertrouwd wereldbeeld ligt aan diggelen. Hele continenten, in dit geval de Arabische wereld, vechten om een plek op de wereldkaart. Nee, ze gebruiken hiervoor niet de juiste methodes. Maar hebben anderen dat wel gedaan?

Mensen overal ter wereld zijn van slag geraakt. Ik sprak een oude vrouw: ze vindt het zo erg voor jonge mensen en hun ouders, dat die nu ook oorlog en oorlogsdreiging in hun levensbagage moeten meedragen. Of die man: helemaal in de war was hij. Al het vreselijke dat hij meegemaakt had in de Tweede Wereldoorlog kwam weer boven. Hij moest huilen. Het kwam allemaal weer zo dichtbij. In zijn tranen zagen we de verwarring en de angst dat ons leven, als het er op aan komt, aan een zijden draadje hangt.

Hoe kwetsbaar zijn onze open samenlevingen, hoe kwetsbaar zijn gewone mensen. Er is onzekerheid over hoe het nu verder moet met onze wereld. Er is inwendige woede omdat het zo zelden de goede kant op gaat met onze wereld. Woede die zomaar kan omslaan in resignatie, in een afhaken en je terug trekken op je eigen, kleine erf.

De wereld is sindsdien veranderd, zegt men. Waren we te goedgegelovig over het aanbreken van een humane en vreedzame wereld? Is deze wereld niet altijd zo geweest? Zal ze niet altijd zo blijven? We betrappen onszelf op een hardnekkig cynisme en we liggen wakker van de vraag of er enige vooruitgang in het mensdom te bespeuren zal zijn. Oorlogen woeden meer dan ooit. We zien honderden doden op de slagvelden. Jonge, westerse soldaten praten verbeterd over 'het kwaad' en bidden tot 'god' voor hun eigen overwinning. Arabische jongeren blazen zichzelf op omdat hun 'god' een speciaal plaatsje voor hen in de hemel heeft bereid. The horror! God? Zo'n god? Wat nou god, God?

(wordt vervolgd)

*Zalig die hongeren en dorsten naar de
gerechtigheid, want zij zullen
verzadigd worden.*

Mattheus 5:6

36. EEN MENSENLEVEN IS HEILIG

Niets is dubbelzinniger dan de godsdienst. Godsdienst kan misbruikt worden om de haat te voeden. Dat gebeurt helaas zo vaak. Het is nodig om alert te zijn en dit misbruik tegen te gaan. Om vol te houden, soms tegen beter weten in, dat in het hart van de godsdiensten de verzoening en de vrede geleerd worden. Dat daarom niet wereldlijke én godsdienstige machthebbers de aangewezen uitleggers van de heilige boeken zouden moeten zijn. Zij dienen altijd belangen die misschien wel haaks staan op de oproep om vrede, ze manipuleren en spannen god voor hun karretjes, in het oosten én in het westen, Als we als joden, christenen en moslims, samen met alle andere wereldreligies, het naast alle verschillen toch minstens over één ding eens zouden kunnen zijn, en dat we daar ook nog uit zouden leven, dat namelijk een mensenleven heilig is. Dat een mensenleven een geschenk is van de God van Jezus en de God van Mohammed. Dát staat in de heilige boeken, in de bijbel en de in koran. Deze geloofsinzichten zullen stap voor stap en steeds opnieuw als vruchtbaar zaad in de harten van mensen gezaaid moeten worden. Dát is de rol van de godsdienst in onze samenlevingen. Dát is de opdracht die de Eeuwige zelf aan ons geeft. Niet als een last, maar als een uitnodiging. Je wordt er gelukkig van en de toekomst van kinderen, die nu wegwijnen in rampgebieden, zal goed zijn. Nu hoor ik het de harde koppen al zeggen: 'Ach, wat nou verzoening, al dat slappe en vrome gepraat, je moet er gewoon op slaan en vechten!' Deze ferme taal en deze gewelddadige stemmetjes horen we ook in ons eigen hart. Heel stiekem doen ze daar hun werk. Als we bij onszelf signaleren dat deze cynische taal de overhand krijgt en ons gaat beheersen, dan is het zaak om even de hitte van de krantenkoppen en de warboel aan televisiebeelden stop te zetten. Die overdoses aan informatie over oorlogen en menselijke wanhoop, dag in - dag uit, fokt ons op. En de stem van vrede die ook in ons hart wil spreken wordt gesmoord en verstikt. Dan komt er op aan om heel dichtbij de Bergrede te blijven en je hart daarmee te gaan voeden: 'Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven. Zalig die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. Zalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.' (Mat. 5:5-7) Grijp naar deze woorden voor de dag begint. Lees ze voor het slapen gaan zodat ze in de nacht hun werk aan je kunnen doen. Zo worden de boze stemmen in ons getemd. We krijgen zicht op een andere levensweg. We ontvangen goed nieuws van een betrouwbare Informant.

'Dan zal ik gaan
waar nog geen wegen bestaan
vrede de weg voor mijn voeten.'

Hub Oosterhuis

(slot)

*Laat niets je storen.
Laat niets je schokken.
Alles is eindig.*

*God wordt niet anders.
Duldend geduld maakt
Alles bereikbaar.*

*Wie God heeft, weet
Niets ontoereikend:
God alleen waarborgt (sólo Dios basta).*

Teresa van Avila (1515-1582).

37. SÓLO DIOS BASTA

Ik kom er nogal eens langs met de tram langs, aan de achterkant van het Paleis op de Dam in Amsterdam. Als je daar naar boven kijkt zie je hem staan, de figuur van Atlas die de hele werldebol op zijn nek heeft. De tijd, de omstandigheden, alle ellende van de wereld draagt hij op zijn rug.

Ik herken me maar al te vaak in deze troosteloze figuur. Moederziel alleen en dan ook nog al die last en al die pijn. De scheuren en kloven op die aardbol, het zijn ook de vele verwonde en gewonde plekken die in ons hart zijn gekerfd. Het stoort me en schokt me. Moeten we zó leven? Zit het leven zo in elkaar? Is er niemand die zo nu en dan langzij komt?

En nog verder stoten onze vragen door, tot op God, tot op de Uiteindelijke. 'U Eeuwige, ik heb een vaag vermoeden van U, maar laat U eens zien.' Als we bezwijken onder onze last, zie dan hoe Teresa ons te hulp schiet. Ze zegt: niet te snel, er is tijd, leer eerst eens dat duldende geduld. Bekwaam je in de stilte, zoek je eigen woestijn, geef niet op, houd vol.

En dan, en daar - hoe moet ik het vatten in taal? - vraag niet hoe het kan, soms, heel even, als een steekvlam in de nacht is er die Ander. Even is alles bereikbaar. We worden ontvankelijk voor onze medemensen in nood, hun gezicht inspireert ons tot een volhardend mededogen.

Wie kwam naast ons en langzij? Vraag niet teveel, ervaar slechts Aanwezigheid, dat is alles, basta!

Ik kijk nog eens om. Die enorme werldebol op de rug van Atlas, die steen op de maag van de mensheid is weggerold. We mogen leven vanuit de nu nog mistige paasochtend. Onze dicht- gepleisterde vragen zijn opengebrosen. Er is weer doorkomen aan, een Metgezel heeft onze hand gevat.

Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit; want de vrees houdt verband met straf en wie vreest, is niet volmaakt in de liefde. Wij hebben liefgehad omdat Hij ons eerst heeft liefgehad.

1 Johannes 4:18,19.

38. GOD IS LIEFDE

Wil je iets weten over godsdienst? Ach, je hoeft eigenlijk niks te wéten. Het gaat uiteindelijk om daadwerkelijke Liefde. 'God is liefde.' (1 Joh. 4: 9) Alle menselijke liefde vloeit voort uit deze geheimvolle Bron. Aan de Bron zal het niet liggen. Wij mensen echter verstoppen en vergiftigen dikwijls die Bron. Waarom? Omdat we bang zijn, omdat we vol vrees zitten, omdat we zeggen, ach die Liefde, wat een gekweel, wat een zoetsappigheid. Het leven gaat zoals het gaat en verder geen gezeur. We krijgen harde koppen, stugge handen en voeten die de weg van de vrede niet durven gaan. Op die manier leven we echter vanuit vrees, angst voor diepgang en zijn we bang om ons over te geven aan een ander. Maar, liefde laat geen ruimte voor vrees, de 'volmaakte liefde drijft de vrees uit'. Liefde drijft ons uit de kilte van het opgesloten zijn in onszelf. Wat een dynamiek, wat een cascade is het als deze liefde eenmaal op gang komt. Degene die zich mag bewegen in het krachtenveld van deze Bron is een gezegende.

Liefde is geen verheven ideaal maar zij geschiedt in en tussen mensen. Liefde is een spel, een liefdesspel van vraag en antwoord, van woord en wederwoord, van daadkracht en veerkracht. Liefde is hartstocht, van lijf tot lijf in de schone minne, in voor- en tegenspoed. Leven vanuit de Bron van Liefde, die we God noemen, overstijgt ons. Deze liefde resoneert in het heelal, ze neemt ons mee in een weergaloze vlucht voorbij alle vrees. Deze liefde haat de oorlog, het onrecht, de wreedheid en de botte bijl. Deze liefde komt van God, is God, zeggen de heilige boeken. 'God', het meest kwetsbare woord dat er bestaat, vertrapt zoals liefde vertrapt kan worden, genadeloos misbruikt. Maar de Schriften houden vol, ondanks alle misbruik, dat deze Liefde (deze God) ons het éérs^t heeft liefgehad. Mensen zijn basis en borg voor elkaar, de een voor de ander. Dus via de ánder loopt onze levensweg. Via de ander en diep onder ons bestaan beweegt de Ander met een hoofdletter, soms zichtbaar in lichtende figuren, Jezus voorop. Deze Lichtbron straalt als een eeuwig vuur dat nooit meer dooft, ze omschijnt het liefdesverbond waarin wij gedijen en tot recht komen.

Gezegend ons geluk,
gezegend onze broosheid, kenmerk van de liefde,
gezegend de hartstocht die we zoeken -

dat de Eeuwige ons mag beschermen,
dat de Eeuwige zich mag toevoegen aan ons,
hier en nu
en alle dagen van ons leven.

Ik durf nu, hoewel nog steeds aarzelend, te zeggen dat alle verhoudingen in het leven, liefdesverhoudingen, vriendschapsverhoudingen, gemeenschapsverhoudingen, ja zelfs verhoudingen onder mensen op nationaal en internationaal niveau, hun bron uiteindelijk vinden in de eerste liefde van God. Ik durf nu te zeggen dat de tweede liefde, de liefde van de mensen onder elkaar, en de derde liefde, de liefde van mensengroepen voor elkaar, geen blijvende vrucht dragen als ze niet verankerd zijn in die eerste liefde.

Henri Nouwen (1932- 1996)

39. DE EERSTE LIEFDE

Een regel uit het befaamde boek *Navolging* van de door Hitler vermoorde theoloog Dietrich Bonhoeffer wil me maar niet loslaten. Bonhoeffer schrijft: 'Christus wil de mens eenzaam maken, hij mag niets zien dan degene die hem riep.' Christus wil ons eenzaam maken. Gezin en bezit, huis en haard en geld en goed, kunnen ons zo verblinden en in de greep houden dat we niet meer het licht van de Eeuwige kunnen opvangen.

Nouwen zegt: er bestaat een eerste, een tweede en een derde liefde.

De derde liefde is de liefde tot de wereld en de dingen om ons heen; wie zou zonder kunnen?

De tweede liefde is de liefde tot je directe naasten, je partner, je gezin, je vrienden en vriendinnen; wie zou zonder kunnen?

De eerste liefde is de liefde van Degene die ons het allereerst heeft liefgehad, het is onze Maker zelf: we kunnen blijkbaar zonder!

En wat wil nu het evangelie? Dat deze eerste liefde volstrekke prioriteit krijgt in ons leven. 'Zo zal dus niemand van u, die niet afstand doet van al wat hij heeft, mijn discipel kunnen zijn.' (Lucas 14:33) Precies dit maakt ons eenzaam. Er is dus niets in en aan onszelf waarop we ons kunnen verlaten? Datgene wat we hoogst persoonlijk hebben opgebouwd? Nee, ook dat moet weg, althans voor zover het louter om onszelf ging en we er niet aan wilden om te leven vanuit die eerste liefde. **Dát** maakt eenzaam!

De Schrift pelt ons helemaal af, tot we in ons nakie voor de Eeuwige staan. Onze levensreis, de reis die onze wereld maakt, het wordt pas wat, de stad van vrede komt in zicht wanneer we **dát** aandurven, wanneer we alle schijn en onoprechtheid achter ons laten. Het evangelie wil ons gaandeweg oog in oog met de Schepper van ons leven krijgen. Zonder ballast, eenzaam, van hart tot hart, alle buitenkant zwijgt. Daar, in de stilte van de binnenkamer wil God ons omvormen naar zijn beeld. Daar, op de meest eigen plaats van ieder mens vindt ook het innerlijk gevecht plaats tussen mens en God.

*De mensen zeggen:
de tijden zijn slecht,
de tijden zijn zwaar.
Laten wij goed leven
en de tijden zullen goed zijn.
Wat de tijd is,
dat zijn wij,
en zoals wij zijn
zo zullen de tijden zijn ...*

Augustinus (354-430).

40. DE TIJD EN WIJ

Voor velen van ons hangt de tijd als een molensteen om de nek. De tijd drukt ons neer, zuigt ons uit en maakt dat het leven als zwaar wordt ervaren. De tijd is maar al te vaak 'niet om door te komen', en moet dan ook gedood worden. De uitdrukking 'de tijd doden' geeft het precies aan. In plaats van de tijd als speelruimte wordt ze leeg en zinloos. Wie kent dat niet; het je zo nu en dan uitgeleverd voelen aan de tijd. Het zijn de momenten waarop leegheid en zinloosheid bij je op bezoek komen. Door allerlei oorzaken van zowel persoonlijke als maatschappelijke aard kan dat gebeuren. Je voelt je ontheemd, even lukt het niet, de tijd staat stil, het niets lijkt te regeren. Zal het dan nooit goed komen in de wereld en met mij? Is het gek dat velen zeggen: 'Het zal mijn tijd wel duren!'

De tijd kan ons in de greep hebben, de omstandigheden kunnen ons maar al te vaak maken en breken. Daarom is het zo fijn dat de bijbel over tijd spreekt in dagen. 'Dé tijd' is te groot voor ons mensen, ook te abstract, je verdrinkt erin, je bezwijkt eronder. Dagen kun je overzien, het zijn de concrete levensdagen van een mensenleven. Onze dágen vullen de tijd. 'Wat de tijd is, dat zijn wij...' zegt Augustinus. Tijd slokt je op, dagen worden je gegeven. Als de ene dag niet lukt, ligt dichtbij (morgen al!) een nieuwe dag. Tijd in bijbels besef is creatief, het zijn zeven scheppingsdagen. Wat wij in onze dagen doen, vandaag en morgen, zó zullen de tijden zijn. Het grote geheim van het geloof is dat er inderdaad Iemand naast ons wil komen om onze tijd in levensdagen te veranderen.

'O God, kom terug en sluit vrede met ons.
Stel uw genade niet langer uit,
dat wij ons voortaan in U verheugen;
en geef ons zoveel gelukkige dagen
als wij ellende hebben doorstaan.'

Psalm 90:13-15

*In een nacht, aardedonker,
in brand geraakt van liefde,
-en hoe had ik geluk!-
ging ik eruit en niemand
die 't merkte- want mijn huis
lag reeds te slapen ...*

Jan van het Kruis (1542-1591).

41. WAT EEN GELUK!

De eigen levensdagen willen doorgronden tot op de diepte van het bestaan. Een zoektocht ondernemen naar zin, echtheid, gerechtigheid, op zoek vooral naar ontmoeting. Met wie trouwens? De mysticus Jan van het Kruis beschrijft in zijn gedicht de *Donkere Nacht* hoe hij zaken en gebeurtenissen die ons leven klem kunnen zetten ontvlucht. Hij grijpt naar het beeld van de nacht omdat de dag verveelt, omdat in het licht van de dag alles zo bekénd is, uitgekauwd, smakeloos. Hij wil daar vandaan. Ik parafraseer het gedicht naar ons en onze tijd.

Mijn hele leven is één grote vraag, en ik wil niet meer die antwoorden die men bedenkt, de persoonlijke niet en de politieke niet. Ik heb vaag het vermoeden dat elders, dieper in jou en mij, iets nieuws is te vinden. Waar? Geeft niet waar, als ik eerst maar wég ben van dat overbekende.

Ik ging eruit en niemand die het merkte, want mijn huis lag reeds te slapen, dicht Jan van het Kruis. In vermomming, langs een geheime trap, naar kanten in mij waarvan ik vermoed dat ze me vreugde zullen bezorgen en mij weerbaar zullen kunnen maken tegen de dagen van zorg die in ieders mensenleven hoe dan ook komen. 't Is pikkedonker en doodstil, ik ben niet bang want een dergelijk geestelijk avontuur heb ik nog nooit meegemaakt. Het is net of er 'iemand' of 'iets' bezig is aan mij te schaven en te rukken. Nogmaals, ik ben niet bang, want de druk van al die voorgekookte antwoorden is weggefallen, alle betweters en zedenmeesters slapen. Ik mag helemaal mijzelf zijn, 'ik had geen ander leidslicht dan wat er in mijn eigen binnenste brandde', gaat het gedicht verder. Dát innerlijke kompas zoek ik, het is 'zekerder dan zonlicht op de middag', en bovendien weet ik dat er Iemand te vinden is van Wie ik wél zeker kan zijn, iemand die overeenkomt met mijn diepste verlangens.

Als de tijd benauwt en de dagen gaan knellen nodigt Jan van het Kruis ons uit om die tocht door de nacht te maken. Om beter bestand te zijn tegen de gezapigheid van het alledaagse, om een basis in jezelf te ontdekken waarop je kunt terugvallen, om straks oog in oog met de dood te weten dat je niet voor niks hebt geleefd, uiteindelijk om te ervaren dat er een Metgezel is, dat dit de Eeuwige zelf is. Diep in onszelf zijn we op God aangelegd. Vanuit die smalle richel in ons bestaan, onze ziel, is het leven een wonder. Dat dit wonder, nú al, mag bijdragen aan het wel en wee van mens en wereld. Er is geen radicalere ethiek en geen duidelijker sociaal engagement dan die gelouterd is in deze ontmoeting! Dat wij leven en niet stikken, dat wij samen gaan en niet alleen. Wat een geluk dat er Eén is die diep in ons en in deze wereld wacht.

Ik weet niet wie - of wat - de vraag stelde. Ik weet niet wanneer zij gesteld werd. Ik herinner me niet dat ik antwoordde. Maar eens zei ik ja, tegen iemand - of iets.

Vanaf dat moment heb ik de zekerheid dat het leven zinvol is en dat mijn leven, in onderwerping, een doel heeft.

Dag Hammarskjöld (1905-1961).

42. EENS ZEI IK JA.

Deze tekst komt uit het (dag)boek *Merkstenen* van Dag Hammarskjöld. Hammarskjöld was secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Hij verongelukte in 1961 bij een vliegtuigramp, hij werd waarschijnlijk vermoord. Wat niemand wist bleek na zijn dood. Dat zijn politieke leven begeleid werd door een diep geestelijk leven. Van stap tot stap kunnen we dat volgen in *Merkstenen*. Het zijn zwerfkeien in een mensenbestaan, neergeschreven op momenten dat het leven even oplichtte. Wij zouden bij onszelf moeten nagaan of wij op onze levensweg ook dergelijke momenten kennen en ervaren. Momenten van 'overrompeling'. Opeens zit je tegen jezelf aan te kijken. Je voelt je gedragen door Iemand die groter is dan het eigen hart. Het zijn momenten van overgave. De inhoud van het woord 'overgave' was voor mij een ontdekking naast de woorden 'gave' en 'opgave'. Veelal ervaren we het leven en haar zorgen als een opgave. Zwaar valt ons die weg als we niet ontdekken dat deze opgave ontspringt aan de gave. Het leven is ons van Godswege gegeven, als gift en als gave 'pro deo'. Pas vanuit de gave krijgt onze opgave reliëf en zin. Anders gezegd: het werken aan de wereld in een actief leven is zinvol, als het geboren wordt uit een mogen. Je mag! Als het een móeten wordt gaat de lol eraf en wordt de activist een chagrijn die niet meer lachen kan. Maar Hammarskjöld voegt aan de begrippen gave en opgave het derde element van 'overgave' toe. Jezelf uit handen durven geven, erop vertrouwen dat de handen van de Eeuwige je boetseren tot een geliefd mens. Hammarskjöld heeft ontdekt dat er dan ruimte ontstaat voor de ander in nood. Onbevangen en kwetsbaar sta je midden in de wereld en temidden van je medemensen. Hammarskjöld heeft zich láten vinden. Hij ontdekte dat mensen in 't algemeen niet naar God zoeken, maar dat God hen zoekt. Hij schrijft: 'Ik ben het vat. De drank is van God. En God is de dorstende.' Of met de woorden van één van mijn lievelingsteksten uit *Merkstenen*.

'Gij neemt de pen - en de regels dansen.
Gij neemt het penseel - en de kleuren zingen.
Zo wordt alles zinvol en schoon in de ruimte
buiten de tijd die Gij bent.
Hoe kan ik dan iets van U achterhouden.'

Bidden is acht slaan op het wonder. Het is opnieuw gevoel krijgen voor het mysterie waarvan elk levend wezen doortrokken is, voor de goddelijke inslag in de schering van onze prestaties. Gebed is ons bescheiden antwoord op de onvoorstelbare verrassing van het leven.

Abraham Joshua Heschel (1907-1972).

43. BIDDEN ALS ANTWOORD

De geschriften van de joodse filosoof en theoloog Abraham Joshua Heschel zijn doortrokken van een innerlijke gloed. Meer dan om ideeën of stelsels gaat het Heschel om de mens die gefascineerd is door de verwondering. Verwondering om wat er gebeurt in natuur en geschiedenis. Godsdienst heeft volgens hem alles met deze verwondering te maken. Onverschillig in het leven staan, de wereld 'wereld' laten, je er niet voor inzetten dat recht geschiedt, jezelf niet in het verlengde zien van de Schepper die nog steeds wil dat jij mens wórdt; dat alles is het tegenovergestelde van verwondering en wordt door Heschel als 'zonde' gezien.

Het antwoord van de mens op deze verwondering is het gebed. Mensen die dit antwoord veronachtzamen worden hardhandige en onkwetsbare mensen. Zij leven langs het Geheim en gaan denken dat datgene wat ze voor hun ogen zien de werkelijkheid is. Dan krijgen de schreeuwende krantenkoppen en de bloeddorstige tv-beelden toch gelijk. Dan worden we geregeerd door de dodelijke feiten van alle dag. Dan vervalt de mens aan onverschilligheid en wordt cynisme een nieuw geloof. Alles draait dus om het antwoord (gebed) van de mens op de verwondering, als tegenweer tegen onze menselijke traagheid en tegengif tegen onze aanrollende wanhoop. Heschel zegt: 'In de oceaan van de ziel is het gebed als de Golfstroom: het verwarmt alles wat koud is en smelt alles wat hard is in ons leven. (...) Het gebed is een brandglas. Het brengt alle lichtstralen uit de ziel in één brandpunt samen.' Een mens die meer dan wie ook het gebed heeft beoefend en de biddeloosheid heeft ervaren is de Amerikaanse mysticus Thomas Merton (1915-1968). Dat we dit gebed van hem tot het onze maken.

'HEER, mijn GOD,
Ik weet niet waar ik heen ga.
Ik ken de weg niet die voor me ligt.
Ik kan niet met zekerheid zeggen
waar hij zal eindigen.
Ook ken ik mezelf niet echt,
en als ik denk dat ik uw wil volg,
dan betekent dit nog niet
dat ik dat ook werkelijk doe.
Maar ik geloof dat het verlangen om
U te behagen
U in feite ook behaagt.
En ik hoop in dat verlangen te leven
bij alles wat ik doe.

Ik hoop nooit iets te doen zonder dat
verlangen.
Als ik dit doe dan weet ik
dat Gij mij zult leiden langs het
rechte pad,
hoewel ik er misschien niets van
begrijp.
Daarom zal ik altijd op U vertrouwen,
ook al lijkt ik verloren en in de
schaduw van de dood.
Ik zal niet bang zijn
want Gij bent steeds bij mij,
en Gij zult mij nooit aan mijn lot
overlaten
om mijn gevaren alleen te doorstaan.'

Als de Heer het huis niet bouwt,
tevergeefs zwoegen de bouwlieden
daaraan; als de Heer de stad niet
bewaart, tevergeefs waakt de wachter.

Psalm 127:1

44. HET VISIOEN VAN DE PELGRIM

Psalm 127 is onderdeel van een groep van vijftien bedevaartspsalmen (Ps.120-134). Het zijn korte, kernachtige liederen die de pelgrims begeleidden als ze optrokken naar de tempel van Jeruzalem. Men deed dat zo'n driemaal per jaar. Pelgrimeren en pelgrimage is ook in onze tijd 'in'. Velen lopen of fietsen bijvoorbeeld naar Santiago de Compostella in Spanje of naar Rome.

Het woord pelgrim betekent 'vreemdeling'. Het is nodig en goed voor ons om zo nu en dan even 'vreemdeling' te zijn. Even vreemdeling worden van je werk bijvoorbeeld en een sabbatsperiode proberen te regelen. Om de overbekendheid en de drukte van hetgeen je dagelijks doet een tijdje terzijde te stellen. Tijdens de pelgrimage, al lopend en zwoegend, leer je stapje voor stapje om even tégen jezelf aan te kijken. Je neemt jezelf onder de loep en je probeert jezelf tegen het licht te houden van Iemand anders in je leven. Die Iemand is de Schepper van jouw leven. Iemand waar je het in het rauwe ritme van de dag vaak te druk voor hebt.

Het kunnen deze pelgrimspsalmen zijn die ons begeleiden op de 'camino', de weg naar het einddoel. Al lopend beamen we de eerste regel van de psalm. Ja, we zwoegen wat af in ons leven. En dan de vraag van de psalm hierbij, of we genoeg oog hebben voor de echte bouwmeester van het huis, het leven, dat we aan het bouwen zijn? Ook de vraag of ons huis niet teveel van en voor onszelf was? Want als de ander, die vaak in nood is, welkom is dan verschijnt met hem of haar ook de Ander die in de bijbel God wordt genoemd; Bouwmeester, Grondlegger, Betrouwbare, Huisvester. Geldt onze dankbaarheid deze Bouwer van Gerechtigheid, deze blinkende Morgenster die elke dag weer ons leven draagt?

En waarop is de huishouding, de economie, die onze samenleving probeert bijeen te houden gebouwd? Houdt ze nog rekening met het Absolute, staat ze nog open naar de Oneindige, of hangt ze aan elkaar van toevalligheden en wisselvalligheden. O, wat hebben we in deze verwarde tijden houvast nodig! Alles is tevergeefs zegt de psalm, alles is 'waan' wanneer in ons leven èn in deze samenleving deze grote Bouwmeester wordt buitengesloten. Tevergeefs is het als je de echte 'bewaring' niet overlaat aan de God van heil en heelmaking. Tevergeefs, waan is het als je denkt dat je het op eigen houtje kunt. Dat is geen dreigement. Ach nee, goede godsdienst dreigt nooit. De psalmverzen willen ons uitnodigen, oproepen, er gaat een appel van uit. Want de Bouwmeester laat zich natuurlijk niet buitensluiten. Als een smeulend vuur ligt Jezus diep in ons verscholen. Wanneer wij beantwoorden aan zijn appel, dan vlamt zijn vuur in ons op. Deze vergezichten, deze visioenen zijn van een ongekende kracht en een onmetelijke schoonheid. Dat we er ons aan durven overgeven.

Hoor - mijn geliefde! Zie, daar komt hij, springend over de bergen, huppelend over de heuvelen. Mijn geliefde is als een gazel of het jong van een hert. Zie, hij staat achter onze muur, kijkend door de vensters, spiedend door de traliën.

Hooglied 2: 8,9.

45. LEVENSVREUGDE, WAAR BEN JE?

Misschien is het wel de vreugde waar alles om draait in ons leven. Of we vreugde bezitten of niet, of vreugde er is of niet. Midden in de winter willen we deze vreugde zoeken. Het wordt queeste naar de oorsprong van de levensvreugde, een afdalen naar de plek waar de scheppingsvreugde is te vinden. Vreugde, besta je? Levensvreugde, waar ben je? In mensen, in deze wereld?

Ergens moet een tegenkracht te vinden zijn, ergens in de kosmos. Ergens in de diepte van onze ziel onder alle aanslibbels van verdriet, verlies en eenzaamheid moet toch iets zijn dat ons leven stuurt en richting geeft, ons troost en moed geeft. Ergens? Ja ergens! De lente van het Hooglied dient zich al aan in de donkere dagen van deze maanden.

Onweerstaanbaar drong zich het beeld van de mijnschacht aan me op. Een kolenmijn is diep in de aarde geboord, helemaal erin binnengedrongen. Onder de grond is een compleet gangenstelsel ontstaan. Honderden meters diep gaan de kompels, de mannen die bij kunstlicht op zoek zijn naar grondstoffen. Soms zie je mijnen en mijnwerkers nog wel eens op de tv. Meestal als er een ongeluk is geweest, want de zoektocht naar delfstoffen is niet zonder gevaar. De mijn of een deel ervan kan instorten. Al die aardlagen van duizenden jaren her drukken op elkaar, ze persen dat wat onder ligt steeds massiever in elkaar. Soms komt het voor dat door die enorme druk ergens een laagje diamant is ontstaan.

De zoektocht naar de bron van de vreugde laat zich vergelijken met dit beeld van de mijnschacht. Niet aan de oppervlakte ligt de diamant van de vreugde, nee, ze ligt diep in ons verborgen. Heel diep, ver weg, vaker niet te bereiken dan wel. Bovenop op de vreugde liggen allerlei aardlagen. Die aardlagen, het zijn de dingen en de gebeurtenissen die ons leven bezwaren, zwaar en zwart maken. Inderdaad, soms stort onze wereld in, net zoals bij een ongeluk in de mijn. Zwart als steenkool kan ons verdriet zijn, zwart als de gezichten van de mijnwerkers die na een dag werken weer boven komen. Het zijn de wonden en de pijnen die niemand van ons kan ontlopen. Het is onze wereld die niet de kant van de vrede op wil.

Nee, niet aan de oppervlakte ligt de vreugde van ons bestaan. Aan de oppervlakte ligt de lol, en lol komt van lallen en lallen doe je als je te diep in het glaasje hebt gekeken. Wie niet de eigen mijnschacht in wil, of het niet kan, grijpt naar de fles of de drugs. In mijn werk komen we hen veel tegen, de mensen die louter ploegen op kale rotsen. Hun leven was zo hard en meedogenloos dat de blijvende roes het surrogaat wordt voor de nodige diepgang. Wie van ons verlangt niet bij tijd en wijle naar de roes die alles wegdringt?

(wordt vervolgd)

Mijn geliefde gaat tot mij spreken: Sta toch op, mijn liefste, mijn schone, en kom. Want zie, de winter is voorbij, de regen is over, verdwenen. De bloemen vertonen zich op het veld, de zangtijd is aangebroken ...

Hooglied 2: 10-12a

46. KOM VREUGDE - MIJN LIEFSTE, MIJN SCHONE

Vreugde is niet hetzelfde als blijdschap. De blijdschap kan voor een tijdje weg zijn uit ons leven, maar desondanks kun je de vreugde blijven behouden of terugvinden. Verdriet verdrijft vaak de blijdschap die je tot die tijd als bijna vanzelf bij je droeg. Je partner of een goede vriend sterft of er is een grote scheiding in je leven. Dan val je in een duizelingwekkend diep gat, tijden lang leef je op de bodem van je bestaan. Heel veel mensen vertellen hoe ze dan in die bodem, diep in hun mijnschacht, na verloop van tijd tóch weer het kleine vreugde-diamantje vonden. Maar, het leven kan ook zó beschadigd zijn geraakt dat de diamant van de vreugde voorgoed weg is uit je leven. In mijn werk komen we hen veel tegen. Dichtbij hen zijn, meegaan hun mijnschacht in, kan troost en verlichting geven.

Je kunt letterlijk ziek worden als de levensvreugde je verlaat. Rabbi Nachman zegt: 'Het is een grote mitzwa (opdracht) altijd in de vreugde te zijn, je sterk te maken, en droefheid en bitterheid met al je kracht uit te bannen. Alle ziekten die over de mens komen, ontstaan uit de neergang van de vreugde. De neergang van de vreugde komt voort uit de vervorming van de "diepe zang", van de vitale ritmen. Wanneer de vreugde en de diepe zang zijn aangetast, maakt ziekte zich meester van de mens. Vreugde is een grote remedie. Het gaat erom in onszelf één enkel punt te vinden dat ons vreugde geeft en ons daaraan te hechten.'

Onze zoektocht naar de vreugde, naar die nog ruwe en ongeslepen diamant in ons, wordt in de religieuze tradities aangewakkerd en aangevuurd door de Wijsheid. In de wijsheidsliteratuur staan hele reeksen goede raadgevingen bij elkaar: 'Het onderricht van de wijze is een bron des levens, om de strikken van de dood te ontwijken.' Spreuken 13:14 Of over blijdschap en vreugde: 'Ook onder het lachen kan het hart pijn lijden en het einde van de vreugde kan kommer zijn.' 'Een blij hart maakt het aangezicht vrolijk, maar door harteleed wordt de geest verslagen.' Spr. 14:13 en 15:13 In de wijsheidsscholen wordt de leerlingen geleerd om de wereld doorzichtig te maken tot op de vreugde. Dat de wereld en wij mensen hier niet zomaar zijn, maar met een bepaald doel, en dat er in de wereld en tussen mensen een bepaalde orde aanwezig is. Het is geen rotzooitje, dat wordt het pas als het inzicht van de wijze ontbreekt. De wijze mens observeert het gewone leven en ziet daar samenhangen in, goddelijke scheppingskracht en creativiteit. Samenhang en orde ziet de dwaas niet, die rotzooit maar wat aan. De wijze en de dwaas worden dan ook tegenover elkaar gesteld. 'Die met de wijzen omgaat, wordt wijs. Maar wie met de dwazen verkeert, wordt slecht.' (Spr. 13:20)

(slot volgt)

*Het licht van God is de ziel van de mens;
daarmee doorzoekt Hij alle kamers van
het lichaam.*

Spreuken 20:27.

47. EEN GESLEPEN DIAMANT

De wijze zegt tegen ons: Kom op, trek die mijnschacht in. Daal af in jezelf, doorgrond de wereld, prik er door heen, delf je vreugde op. Wijsheid en vreugde, ze hebben met elkaar te maken, de een wil niet zonder de ander. Zonder inzicht en wijsheid wordt ons leven een 'lang leve de lol'. Zonder vreugde verpieteren we tot ineengeschrompelde wezens die met de neus naar de grond lopen en de ander niet meer zien. De wijsheid is in het Spreukenboek het troetelkind van God (8:31). En de Wijsheid van Sirach opent als volgt: 'Alle wijsheid stamt van God en is bij de Eeuwige voor immer.'

Alle grote geestelijke schrijvers, inclusief de bijbelschrijvers wéten dat de diamant van vreugde in ons, daar door God is ingeschapen. De kernzin van de wijsheid is, dat het ontzag voor God het begin van alle kennis is (Spr. 1:7), dat we geen stap zouden kunnen zetten in onze mijnschacht als niet 'Iemand groter dan wijzelf' (1 Joh. 3:20) ons bij de hand neemt. Voor gelovige mensen is er een relatie tussen de *diepte* van de vreugde en de *hoogte* van God. Dit 'wéten' van hogerhand is een geschonken geheim, even kostbaar als de vreugde zelf. Dit geheim in ons leven schenkt de vreugde en ligt onder heel ons doen en laten. Door het geheim van deze Naam zien we in het duister van deze wereld lichten branden. We ontsnappen aan de benauwenis dat ons leven slechts noodlot is en we leren dat de wereldvrede ooit zal komen. De wijsheid die meekomt met dit Geheim slijpt aan onze ruwe diamant die nu is opgedolven. De mijnwerker loopt hand in hand met de diamantslijper. Zo zou je Jezus kunnen noemen, onze diamantslijper. Toen Hij de vreugde uitriep tot basis van alle leven werd Hij uit de weg geruimd. Daar, in de diepte van de aarde én hoog bij God, slijpt Hij sindsdien aan jouw en mijn diamant. Vreugde en liefde, ze groeien als wild gras in de bergen, in de rimpels van je huid en in de poorten van je ziel.
(slot)

*Wees dus waakzaam, want je kent dag noch
uur.*

Matteus 25: 13

48. ONZE GEESTELIJKE RESERVE

De evangelietekst spreekt over tien meisjes die wachten op de bruidegom. Vijf zijn dwaas en vijf zijn wijs. Als de bruidegom er is kan het grote feest beginnen. Tot die tijd is het wachten en waken, een tijd van advent. Het is belangrijk om dit wachten zorgvuldig voor te bereiden. Want straks wordt het nacht en donker. En hoe komen we die nacht door? De nacht van de dreigende oorlog, de nacht van de hongerige maag en de bittere dood, de nacht van onmacht en verstikkende slapeloosheid. Hoe moeten we overeind blijven en present zijn? 'Omdat de bruidegom op ziet liet wachten, dommelden ze allemaal in.' (25:5) De wijzen én de dwazen worden slaperig, álle tien meisjes vallen in slaap. Alleen de bruidegom is op. Hij is onderweg en haast zich naar zijn feest van vrede en recht.

Ook de wijze meisjes zijn dus in slaap gevallen. Ik kan me daar iets bij voorstellen. Ons leven is vaak zo slaapverwekkend, zo dodelijk saai, zo weinig verheffend en zo in de tred van de heersende opinies. Waar is dan nog verse lucht te krijgen? Waar een streepje blauw in de regenlucht? Waar één iemand die origineel is? De dooddoeners en de gemeenplaatsen van al die mensen die het zó goed bedoelen, ze vallen boven op ons. We worden murw voor gerechtigheid en doof voor de creatieve stem van liefde. Langzaam komen we droog te staan en ebt onze kritiek uit ons weg. Zélf s de wijze meisjes vallen in slaap. We worden in slaap gesust en koest gehouden.

Maar wát onderscheidt wijs dan nog van dwaas? Het verhaal vertelt over vijf meisjes die wél en vijf meisjes die géén olie voor hun lampen bij zich hebben. Het getal vijf staat voor de vijf boeken van Mozes, de thora van God, de leefregel ten leven. De vijf mét olie hebben hier niet alleen van gehoord, maar ze willen er ook uit leven, het handen en voeten geven. Ook al zijn ze in slaap gevallen, nu het er op aan komt, nu de bruidegom arriveert, nu geven ze thuis. Hun licht kan gaan branden. De dwazen denken, het zal mijn tijd wel duren, na mij de zondvloed. De dwaze meisjes staan voor al te oppervlakkig levende mensen. Het zijn mensen zonder geestelijke reserve (olie). Ze leven bij de dag en denken automatisch dat het morgen wel weer licht zal worden. Dwazen zien het leven niet als geschenk, maar als een gegeven dat je grijpen moet. Aan deze dwazen wordt de deur gewezen, de bruidegom wil deze dwazen niet kennen, zij zouden zijn feest maar vergallen. (25:12)

De bijbel scherpt onze waakzaamheid in een uiterst subtiel proces. Wijsheid en dwaasheid huizen in een en dezelfde persoon. Wie echt wacht op de Bruidegom en zich niet laat verleiden door al die dooddoeners mag binnenkomen op het feest en volop mee doen. Er is geen weg naar vrede, vrede is de weg. De Bruidegom zelf is de weg, de ene Waker en Waakzame. Eens zullen we gebracht worden naar het grote feest van God. Nu al zijn we hiervoor uitgenodigd.

Hoe lang nog, God?

Psalm 13:1

49. WACHT, HOU NOG EVEN VOL

'Waar is God dan?', schreeuwde iemand, toen hij in wanhoop en verdriet bijna stikte, 'Toe, zeg het me, waar is Hij? Hoe lang nog moet ik wachten?'

Advent is een tijd van wachten en v^érwachting, een tijd van zwanger worden en baren. N^óg is het niet zover. Wacht nog heel even, want straks, later in de tijd, zullen de vliezen breken. Geef het nog niet op. Hou nog even vol. Laat je hoop niet overgaan in wanhoop. Zeker, je hebt gelijk, er is nog maar zo weinig te zien van goedheid en schoonheid, van vrede en geluk, maar wacht af. Er komt een moment dat je je eigen ogen niet zult geloven. Wat je nu ziet zijn barensw^eeën en je bent geneigd di^é voor waar en werkelijk te houden. Je ziet pijn en bloed, gekreun en gehuil, maar kijk goed - ontdek je al een eerste lach?

In de bijbelliederen rond Advent klinkt de wanhoop van een wereld in barensood en de felle aanklacht tegen diegenen die kwetsbare mensen kleineren.

'Machthebbers heeft Hij van hun troon gehaald, vernederden gaf Hij een hoge plaats.' (Lucas 1:52) In deze omkering van de dagelijkse feiten zien we de geboorte van iets nieuws, van Iemand nieuw. Eerst is dat Johannes de wegbereider, dan Jezus, de Weg zelf en daarna jij, 'weggeling' van het goede nieuws. Wie kijkt zi^ét het, wie luistert h^óórt het: achter deze wereldtijd tikt een andere dienstregeling.

Het oorverdovende en oorstrelende zingen van de kerstnacht is sindsdien niet meer uit de lucht geweest. Leg je oor te luister. Vang de signalen van hoop en nieuw leven op. Ook vandaag. Het is niet potdicht tussen hemel en aarde. Er is een voortdurende lofzang aan de gang. Hoor je het niet? Zijn je oren misschien verstopt geraakt door het vele geweeklaag om je heen? Zijn we zo aangetast door onze deprimerende tijdgeest dat we het zingen verleerd zijn? Denk je dat je het weer aandurft, de luiken van je hart open zetten, een cd opzetten en zingen?

Wie echt op zich laat inwerken, dat diep in deze wereld en diep in ons eigen leven het levensvuur brandt van God, zichtbaar geworden in Jezus, die k^án niet anders dan zingen, loven en prijzen. Gaandeweg zal ons lied aanwellen en alles doen verstommen wat vals klinkt en mensonterend is.

'Kom tot ons, scheur de heemlen, Heer,
daal, Heiland, uit uw hemel neer.
Ruk open, rijt ze uit het slot,
de hemeldeuren, Zoon van God.'

*... en de heerlijkheid van God
omstraalde hen.*

Lucas 2:9

50. RAKELINGS NABIJ

Vanwege het gevaar van bommenwerpers moesten de mensen in de oorlog 's avonds hun ramen verduisteren. Want een stad vol licht was een gemakkelijke prooi voor vijandelijke vliegtuigen. Mijn ouders vertelden hoe Duitse soldaten door de straten gingen om te controleren: 'Licht aus! Licht aus!' klonk het in de bange en lege straten. Licht verdraagt zich niet met oorlog en onrecht. Licht is openbaar, iedereen mag gezien worden. Licht is stralend en trekt iedereen binnen de lichtcirkel. Licht is vrij en nooit te vangen. De bevrijding kwam, mensen l aten zich niet jarenlang opsluiten in het donker.

In de kerstnacht vieren we de geboorte van dit bevrijdende Licht. God die rakelings nabij komt als het licht en de vorm aanneemt van een schitterend mens, d e Mens. Jezus is zijn naam, bevrijder, uitredder, lichtbrenger. Alle duisternis zal op hem stuk breken. Sinds hij meedoet kun je eigenlijk maar meer op  en manier tegen jezelf en de wereld aankijken. Voorbij is de overbekende, grijsgrauwe dagelijks-donkere sleur van alle dag met uitspraken om je heen als, 'ach meneer, fijn hoor uw enthousiasme, maar u kent de mensen niet, ze deugen niet.' Want dergelijke woorden genereren lamtheid, het is gitzwart gepraat vanuit de blik op oneindig. En laat niemand van ons zeggen dat hij of zij die boosheimelijke influisteringen niet kent.

Het kerstverhaal leert ons en wil ons laten ervaren dat al het duistere gepraat ni t het laatste woord heeft. Het Licht van ooit, door de tijd heen misschien wat flets geworden - het Woord van weleer, vaak bezoedeld geraakt in mensenmonden - is er n g ! Soms verstopt in ons midden, dan weer ondergedoken onder ons, maar t ch meetrekkend in ons hart en onze menselijke geschiedenis. Er zijn genadige momenten dat dit Licht opduikt, dat Christus zich laat zien als een nieuwe lichtflits hier en nu. Waar? Bij jou daar, jij die gelooft dat Christus woont in het binnenste van je hart als een stille bron van levenslicht. Bij jou daar, jij mensentrooster, je wordt niet moe naar anderen te luisteren. Bij jou daar, die vecht tegen de zoveelste oorlogsdreiging. Bij jou daar, die haarscherp de duistere krachten van ons leven analyseert. Bij jou daar, vernederde, arme, sloeber, psychiatrisch ontheemde, zwerver, dakloze, uitgeprocedeerde vluchteling- n g voel je de kou van deze kille samenleving, maar het licht van deze nacht ... eens zal het jou en ons allen verwarmen.

'Het water zal de stenen breken.

Wanneer alles diep van binnen pijn doet
en je alleen, tegenover je eigen beeld,
ziet dat het vervormd is door onbekende spiegels,
wanneer de dingen voor je schaduw wijken,
wanneer je woord dat van een ander lijkt
en je hartslag uit je lichaam vlucht,
wanneer je handen ver van je zijn

en je de afdruk van je voeten niet herkent,
wanneer je niets meer waarneemt dan de dode
buitenkanten.

Ga dan als de zalm tegen de stroom in met
alle razernij van je woede.

Wanhoop niet, het water zal de stenen breken.'

Michele Najilis

*En in uw ogen zijn duizend jaren als de
dag van gisteren, voorbij.*

Psalm 90:4

51. DE DAGEN VAN ONS LEVEN

Duizelingwekkend al die jaren, ze tuimelen over elkaar, we kunnen het niet bijhouden. Duizend jaar, tweeduizend jaar; wat moeten we ons daarbij voorstellen, het is zo abstract en afstandelijk. Net zoals bij 'duizenden mensen'. In de krant lees je over aardbevingen en watersnoden waarbij duizenden mensen om het leven komen. Deze grote aantallen gaan voor je leven, en je wordt pas echt geschokt, als je 's avonds op de tv het verhaal van één uit die duizenden hoort. Fameus is de uitspraak van Abel Herzberg over de miljoenen doden in de concentratiekampen van de nazi's. Hij zei: 'Er zijn geen zes miljoen joden vermoord, er is er één vermoord en dat zes miljoen keer.' Duizenden jaren en miljoenen mensen, dat is te veel voor ons mensen. Dat moeten we terugbrengen naar een menselijke maat, naar een enkele persoon. Wij met onze dagelijkse zorgen, moeiten en pijnen. Wij met onze stille vreugden, ons plezier en onze hoop. Want zó leven wij onze jaren toch? Dan zijn zelfs jaren nog te veel en te ver weg. De psalm zegt het en de bijbel als geheel getuigt ervan: mensen leven hun dágen, heel concreet, heel praktisch. Het gaat om het gewone leven van alle dag, om het hier en nu. Je naaste die jou nodig heeft, een glas water dat je aanreikt, een praatje dat allang had gemoeten, een knipoog naar zomaar iemand. Vaak zijn deze gewone dingen wonderdingen. Droom maar niet weg naar zoveel jaren later, want dan bouw je luchtkastelen en loop je het gevaar om de dag van vandaag over te slaan. Zeker, we moeten onze dromen dromen en onze visioenen koesteren, want er is ook morgen en overmorgen. De dag hoeft niet klem te zitten in het heden als de toekomst open en uitdagend voor ons ligt. Maar het grote werk van al die eeuwen, laten we die vooral overlaten aan onze Schepper. 'Een toevlucht voor ons was U God, van geslacht tot geslacht.' (Ps. 90:1)

*Leer ons zó onze dagen tellen, dat wij
een wijs hart krijgen.*

Psalm 90:12

52. HET GEBINTE VAN DE TIJD

De psalm vraagt ons om onze dagen te t ellen. Er staat niet dat we ze moeten pl ukken. Pluk de dag - carpe diem -, dat is te flierefluiterig, te veel aan de oppervlakte, te veel oude-jongens-krentenbrood. Nee, t ellen! Door ze te tellen kunnen we onze dag-dagelijkse dagen overzien. Iedere dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad en vaak te weinig aan zijn eigen goeds. 'Men hoeft alleen maar de dagen onzer jaren te tellen. Als kralen zijn ze geregen aan de draad van ons altijd eendere ik. Wij kunnen ze met de vingers van ons hart daar langs verschuiven en ze zo, al verschuivende, tellen. Als een mens dat goed leert doen, verkrijgt hij de wijsheid. Deze straalt op uit de werkelijkheid van het leven.' (A.A. van Ruler)

Als onze levensdagen ons ontglippen, dan slaan onze jaren op hol en gaat de zoete weemoed van de oudejaarsnacht over in sentimentaliteit. De waterlanders van het sentiment laten ons duizelen, de tranen van het dagelijks realisme zetten ons weer met beide benen op de grond. Waarom eigenlijk moeten we onze dagen tellen? Om een wijs hart te krijgen, zegt de psalm. Een wijs hart ontstaat omdat de kleine dingen van alle dag ertoe doen. Tel ze maar eens, sta erbij stil, overdenk ze, zie en proef hoe jouw dag gevoed wordt door de goedheid van God. O nee, niet altijd is deze goedheid zichtbaar en tastbaar. Vaker is ze verborgen. Dan is er stagnatie, je raakt de tel helemaal kwijt. Er is kilte in onze dagen, tegenspoed, rouw, onrecht, verraad. Maar misschien, met hulp van anderen, is de draad weer op te pakken. Leer het van de zonnebloemen in de zomer. De zomer, die hoe dan ook gaat komen; hoe de zonnebloemen zich elke keer weer naar het zonlicht keren. Iets in deze bloemen stuurt ze naar de zonzij. Iets in ons wendt ons steeds naar onze bron. De Zon, jouw Zon - de Bron, jouw Bron. Zoals wij onze dagen tellen, zo telt God de eeuwen. Duizend jaren zijn voor God 'als de dag van gisteren - voorbij', zegt de psalm. Zo omklemt God de eeuwen en houdt hij het gebinte van de tijd bijeen. Daarom durven wij de stap van vandaag naar morgen te maken, een nieuw jaar met 365 dagen ligt voor ons. Vrede en alle Goeds!

Ik vertrouw

Wie omklemt de tijden,
wie weerstaat het niets,
wie voedt het binnenste
van al wat leeft,
wie staat borg voor
recht en vrede
wie trotseert de dood
door een Mens te maken?

Wie o wie, vertel het!
Bent U het Onnoembare?
Ik twijfel, ik durf niet,
de afgrond dreigt
ik waag het - hink, stap,
ik spring naar U toe,
ontmoet geslachten voor
en na mij.
U laat niet vallen
wat uw hand begon,

ik vertrouw.

Aantekeningen:

De gedichten en gebeden die soms een tekst omlijsten en niet van mijn eigen hand zijn, staan tussen aanhalingstekens. De bronvermelding staat hieronder. Ook een enkele gedachte die ik ontleen aan anderen, vermeld ik op deze pagina. De nummers verwijzen naar het hoofdstuk.

De bijbelcitaten in dit boek zijn afkomstig uit diverse vertalingen: de 1951-vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap; de nieuwe Willibrord-vertaling uit 1995; de psalmvertaling van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde uit 1972, en de vertaling van 'Vijftig Psalmen' door Huub Oosterhuis en Michel van der Plas.

2. Etty Hillesum, *Het verstoorde leven*, Haarlem, 1981, p. 45 / frère Roger Schutz, *Strijden aanbedding*, Baarn 1976, p. 129.
7. De uitspraak 'zalig de armen en niet degenen die voor de armen zorgen', is van Henri Nouwen.
10. Uit het lied van Huub Oosterhuis 'Wat vrolijk over u geschreven staat.' In diverse bundels van hem te vinden.
15. Dit gedicht heb ik in mei 2003 opgedragen aan frère Roger Schütz, stichter en prior van de oecumenische kloostergemeenschap Taizé in Frankrijk.
16. *De regel van Sint-Benedictus*, (vertaald door Vincent Hunink) Amsterdam 2000, p.22.
17. De vroegere leermeester is Frans Breukelman (1916-1993).
18. Het gedicht van Maria de Groot is te vinden in haar boek, *De innerlijke ruimte. Een spirituele weg*, Baarn 2001, p. 80
22. I. Bradley, *Keltische spiritualiteit. Een oud geloof met perspectieven voor de toekomst*, Zoetermeer 1993, p.143.
26. Het beeld van musealiseren en exposeren is van de theoloog Frans Maas.
30. De tekst van Hildegard von Bingen is geciteerd in het gelijknamige tekstboek van theatergroep De Kern, Monnickendam 1998.
32. De onderscheidingen in het verlangen zijn van Herman Andriessen. Zie zijn, *Oorspronkelijk bestaan. Geestelijke begeleiding in onze tijd*, Baarn 1996, p. 149 e.v. Ik werk het een en ander op mijn eigen manier uit.
35. 'Apocalyps now' is een film van Francis Coppola uit 1979. De film is gebaseerd op het befaamde boek *The heart of darkness* van Joseph Conrad. De eerste editie is uit 1899. R. Bergan, *Francis Coppola. The making of his movies*, London 1998. / R. Kimbrough, *Heart of Darkness, Joseph Conrad*, New York / London 1988.
36. De slotregels komen uit het lied van Huub Oosterhuis, 'Komen ooit voeten gevleugeld mij melden de vrede.' In diverse bundels van hem te vinden.
37. Teresa van Avila, *Geef mij van dat levend water* (met een voorwoord van Maria de Groot), Wassenaar 1981, p. 63.
39. Henri Nouwen, De verborgen schat, In: Jurjen Beumer (red.), *Als de hemel de aarde raakt, spiritualiteit en mystiek, ervaringen*, Kampen 1989, p. 126.
40. De tekst van Augustinus wordt geciteerd in: H.H. Blommestijn (red.), *Tot op de bodem van het niets, mystiek in tijd van oorlog en crisis*, Kampen 1991, p. 4.
43. Thomas Merton, *In gesprek met de stilte. Gebeden*, Baarn 2002, p. 7.
46. Het onderscheid tussen vreugde en blijdschap is van Henri Nouwen.
48. Het citaat van rabbi Nachman in: Maria de Groot, *De innerlijke ruimte. Een spirituele weg*, Baarn 2001, p. 15.

47. 'Als wild gras in de bergen groeit de liefde. Hoger en hoger gaat zij. Wie zal haar kennen. In de rimpels van de huid leeft de liefde. Diep en verborgen is zij. Wie zal haar kennen. Uit de poorten van de ziel spreekt de liefde. Licht en vrij gaat zij en laat zich kennen.'
De tekst is van Sieds Prins.
49. Het eerste couplet van gezang 128 uit het Liedboek van de Kerken
50. Michele Najilis, ?
52. A.A. van Ruler, *Over de psalmen, 66 meditaties*, Nijkerk 1983, 157.

Publicaties van Jurjen Beumer, onder meer:

Intimiteit en Solidariteit. Over het evenwicht tussen dogmatiek, mystiek en ethiek, Baarn (Ten Have) 1993.

Pleisterplaatsen. De spiritualiteit van de diaconale gemeente en parochie, (Ten Have) Baarn 1994.

Onrustig zoeken naar God. De spiritualiteit van Henri Nouwen, (Lannoo) Tiel 1996, derde druk 1999. Vertaald in zeven andere talen.

De langste reis is de reis naar binnen. Het politiek/mystieke leven van Dag Hammarskjöld, (Ten Have) Baarn 1997, vierde druk 2000. Ook vertaald in het Zweeds.

Reikhalzend. Spiritualiteit uit het hart van de stad, (Ten Have) Baarn 1999.

Op de drempel. Gebeden bij wisselend tij, (Ten Have) Baarn 1999.

Als de dag ontwaakt. De kleur van het leven in woord en beeld, (Lannoo, Ten Have), Baarn/Tiel 2000. Samen met de Twentse kunstschilder Ton Schulten.

Als alles duister is. Gebeden en gedachten bij het sterven, (Ten Have, Lannoo), Baarn/Tiel 2002, tweede druk 2003.

(Dr. Jurjen J. Beumer (1947) is predikant en directeur van *Stem in de Stad*, een oecumenisch diaconaal centrum in Haarlem).